

Mehriban Əliyeva, Birinci vitse-prezident

“Qlobal çağırışlara cavab vermək üçün elm, texnologiya və innovasiya zərurətə çevrilib”

Ölkə rəhbərliyinin, Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın, Heydər Əliyev Fondunun himayəsi və Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə STEAM yanaşmasının məktəblərimizdə tətbiqinə başlanması son illərin ən uğurlu yeniliklərindən biridir.

Hazırda STEAM layihəsi Bakı və Sumqayıt şəhərləri də daxil olmaqla 45 region üzrə 147 ümumtəhsil məktəbindən 25 mindən çox şagird və 800 müəllim olmaqla davam etdirilir.

Dünyada məktəblər bağlanır

Koronavirusun yayılması səbəbindən məktəblərə və universitetlərə getməyən uşaqların, gənclərin və böyükərin sayı sürətlə artır. Bir sıra dünya ölkələri qlobal pandemiyanı dayandırmaq məqsədilə təhsil müəssisələrinin bağlanması barədə qərar qəbul edib. UNESCO-nun aprelin 4-nə olan məlumatına görə, 100-dən çox ölkə məktəblərin

bağlanmasını həyata keçirib ki, bu da bütün dünyada şagirdlərin yarıdan çoxuna təsir edib. Avropanın bir çox ölkələrində COVID-19-un yeni mutasiyalarının yayılması, eləcə də peyvənd gecikmələri səbəbindən virusa yoluxanların sayında artım müşahidə olunur.

⇒ Ardı səh.13

Təhsil işçilərinin vaksinasiyası

Aprelin 6-dək qeydə alınan göstəricilərə əsasən, Bakı və Sumqayıt şəhərlərində 9, Abşeron rayonunda 21 ümumi təhsil müəssisəsinin hər birinin 50 yaşdan yuxarı pedaqoji və texniki heyəti üzrə 90 faizdən çox əməkdaşının COVID-19 əleyhinə birinci doza vaksın vurulması prosesi yekunlaşdırılıb.

Təhsil Nazirliyi olaraq qeyd olunan ümumi təhsil müəssisələrinin rəhbərliyinə və kollektivinə təşəkkür edirik.

VİRTUAL MƏKTƏB 1
Innovativ təhsilin müsbət nəticələri

- Innovativ müəllimlər
- Tədqiqatçı şagirdlər
- Aktiv valideynlər

Ölkədə ən iri milli onlayn platforma

Geniş məzmun bazası

Dünya əsaslı təhsil modeli

Onlayn qiymətləndirmə imkanları

1,4 milyondan çox şagirdin iştirakı

Həftəlik 6 m dərs prosesi

250-dən artıq vebinar və dərslər

⇒ səh.7

Tərbiyə sistemində milli-mənəvi dəyərlərə istinad olunmalıdır

⇒ səh.12

“Övladlarımız üçün gördüyünüz bütün işlərə görə sağ olun!”

⇒ səh.16

Distant təhsilə pandemiyanın törəməsi kimi baxmalıyıq

Aprelin 7-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev AzTV-nin "Hədəf" proqramının qonağı olub. Verilişdə pandemiya dövründə tədrisin təşkili, təhsil işçilərinin vaksinasıyası, direktorların işə qəbulu, peşə təhsili, SABAH magistraturası və digər məsələlər ətrafında danışılıb.

Bu qərar vaxtında verilən bir qərardır

– Emin müəllim, əslində son bir ildir yalnız Azərbaycanda yox, dünyada elə bir proses gedir ki, demək olar ki, bütün sahələrdə ənənəvi qaydalar, proseslər dəyişib. Və biz hər an yeni və yaxud da belə deyək ki, qeyri-standart və yaxud qeyri-stabil vəziyyətlə rastlaşırıq. Hətta ənənəvi qaydada qəbul etdiyimiz qaydaları belə dəyişmək məcburiyyətində qalıyıq. Pandemiyanın ən çox təsir etdiyi sahələrdən biri də təhsildir ki, Azərbaycan da elə ilk gündən, yəni, virusun aşkarlandığı vaxtdan bu sahədə öz təcrübəsini, standartını tətbiq etdi. Təbii ki, burada beynəlxalq təcrübənin tətbiqi də qaçılmazdır. Yəni, buna pozitiv nöqtəyi-nəzərdən yanaşsaq son bir il ərzində etiraf etməliyik ki, həm də pandemiya Azərbaycana təhsil sahəsinə distant təhsil kimi təcrübə də qazandırdı. Bu həftə artıq yeni bir qərar qəbul olundu ki, aprelin 5-dən müəyyən sayda şəhərlərdə və 1 rayonda distant təhsilə keçildi. Cəmiyyətdə aydındır ki, bəlkə də sizin üçün də gözləniləndir ki, bu cür qərarlar, birmənalı qarşılanmır. Aprelin 5-i üçün verilən qərar cəmiyyətdə necə qarşılanır və ümumiyyətlə, Təhsil Nazirliyi bu qərarı vaxtında verilən qərar hesab edirmi?

– Mən suala görə təşəkkür edirəm. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi ötən ilin təxminən fevral ayının sonlarından – mart ayında başlayaraq dünya bir qeyri-müəyyənliklə üz-üzə qalıb. Və hər bir mərhələyə təbii ki, qərarların verilməsi müxtəlif məntiqə və müxtəlif təhlillərə söykənir. Ötən ilin mart ayının 3-də ilk dəfə Azərbaycanda məktəblər distant təhsilə keçirdi. Həmin zaman biz kifayət qədər

qeyri-müəyyən situasiya ilə üz-üzə idik. Və yaqin ki, insanların böyük əksəriyyəti bunun müvəqqəti olduğunu, may ayında dərslərə qayıdacaqlarını, daha sonra isə növbəti tədris ilində – sentyabrda dərslərin başlanacağına inanırdı. Amma reallıq onu göstərir ki, bir ildən artıq bir müddətdir ki, həm təhsil, həm də müxtəlif sahələrdə sizin də qeyd etdiyiniz yeni normalar formalaşır. Bu situasiya təbii ki, təhsilə də müsbət təsir etmir.

Təxminən 2 milyona yaxın təhsil alanın, o cümlədən 200 mindən artıq təhsil verənin, ailələrin istər psixoloji vəziyyətinə, istərsə də ümumi situasiyada davranışına təbii ki, verilmiş situasiya ən azı müsbət təsir etmir. Məncə təhsil sistemi həmişə 2 sualın qarşısında qalır. Təhsil sisteminin ən vacib məqsədi olan şagirdlərin davamlı öyrənməsini təmin etmək, ancaq eyni zamanda insan sağlamlığını, həyatını qorumaq. Bu cür, belə deyək, ikitərəfli, iki tərəfi neqativ olan və yaxud bir-birinə əks işləyən bir qərarvermə prosesində təbii ki, bütün istəkləri təmin etmək o qədər də asan deyil və yaxud mümkün də deyil.

O ki, qaldı bu ilin 5 aprel tarixindən Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Şəki şəhərləri və Abşeron rayonunda ümum-təhsil müəssisələrinin müvəqqəti olaraq distant təhsilə keçirilməsinə. Burada bir neçə faktor öz rolunu oynadı. Mən o faktorları qeyd etmək istərdim. Artıq gördüyünüz kimi yoluxma halları 2500-ü keçib. Bunun böyük bir hissəsi – 80%-i sadaladığım şəhər və rayonun payına düşür. Bu, nə deməkdir? Bakı şəhərində biz artıq mart ayının 29-dan başlayaraq orta hesabla günə 10-12 məktəbin distant təhsilə keçirilməsini müşahidə edirdik. Proqnozlara görə bu daha yuxarı rə-

qəmlərə doğru gedirdi. Yəni, istənilən halda, hətta günə 2500-3000 yoluxma olanda Bakı şəhəri üzrə bu yoluxmaların 70-80%-i adicəkilən şəhərin payına düşdüylü halda Bakı, Sumqayıt və Abşeronda məktəblər onsuz da tədricən müəyyən sayda bağlanırdı. Yoluxma sayının artmaması, təmasların qarşısını almaq üçün bu məktəbləri səhiyyə qurumlarının rəyi ilə distant təhsilə keçirmək məcburiyyətinə düşürdü. Bu, birinci səbəbdir. İkinci səbəb davamiyyət məsələsidir. Davamiyyət məsələsi olduqca vacibdir və yoluxma artıqca təbii ki, ailələr öz övladlarını riskə atmaq və yaxud da evdə yaşlı insanlar olduğuna görə uşaqların məktəbə getməsinə istəmiridilər. Məktəbə gedən uşaqların sayında azalmalar müşahidə olunurdu. Bu, bizim tərəfimizdən həm gündəlik davamiyyət rəqəmlərini toplamaqla, həmçinin məktəblərə aidiyyət qurumlarından həmkarlarımızın səfərlər etməsi ilə izlənilirdi.

Bilirsiniz ki, onsuz da siniflər yarımqruplara bölünməklə fəaliyyət göstərirdi. Həmin qruplardakı uşaqların da yarısından çoxu dərse gəlməyəndə biz artıq şagird öyrənməsinin, davamlılığının danışı bilmirik. Bu mənada heç olmasa distant təhsilə keçmək daha məntiqli görünür. 3-cü səbəb çalışırırdıq ki, Təhsil Nazirliyi olaraq ictimaiyyətin də fikirlərini öyrənmək məqsədilə sorğu təşkil edək. Biz özümüz də qeyd etdik ki, bu sorğu təbii ki, elmi – akademik sorğu deyil. Bu tip qərarlar qısa zaman ərzində qəbul edilməlidir. Elmi sorğuların həyata keçirilməsi isə daha uzun hazırlıq tələb edir və s. Sadəcə olaraq cəmiyyətin ilkin, belə deyək, reaksiyasını öyrənmək həm sorğuda 50 mindən artıq insanın iştirak etməsi, həm müxtəlif şərhlərin yazılması bizim bir qə-

Emin Əmrullayev:

“Təhsil Nazirliyi qurum olaraq əyani təhsilə qayıtmaq istəyən ən maraqlı tərəflərdən biridir”

rara gəlməyimizə yardımçı oldu. Yəni, bir qisim valideyn övladını məktəbə göndərmək istərsə də, çoxluq distant təhsilə keçilməsinin tərəfdarı idi. Görünən bu oldu ki, həm davamiyyətə, həm yoluxma sayının artmasına, həm də dediyiniz ümumi ictimai fikrə görə, mən bu qərarın düz və ya səhv yox, uyğun qərar olduğunu hesab edirəm. Çünki bu kontekstdə insanların həyatını, sağlamlığını qorumaq və yoluxmaların sayının artmasının qarşısını almaq üçün düşüncəm ki, bu qərar vaxtında verilən bir qərardır. Təbii ki, növbəti həftələr ərzində eger yoluxma sayı aşağı düşsə Təhsil Nazirliyi qurum olaraq əyani təhsilə qayıtmaq istəyən ən maraqlı tərəflərdən biridir. Yəni, istəyirəm ki, ictimaiyyət də vəziyyəti düz başa düşsün. Həm müəllimlərin, həm də yaşlı valideynlərin sağlamlığını qorumağı da düşünməliyik. Bəzi insanlar qərardan narazı qala bilər. Biz daha çox balanslaşdırılmış qərar qəbul etməliyik. Rayonlarda isə sırf yoluxma sayı hələ ki, səhiyyə qurumlarının, həmçinin bizim rəyimizə görə aşağı olduğuna görə ayrı-ayrı məktəblərdə bu hal baş verdiyi həmin təhsil müəssisələrini distant təhsilə keçiririk. Və belə məktəblər hər gün olur. Amma ümumilikdə istədiyimiz ondan ibarətdir ki, şagirdlərin mümkün qədər optimal formada, belə deyək, öyrənməsini təmin edə bilək.

Distant təhsil daha çox nəticədir, nəinki səbəb

– Necədir sizin qiymətləndirməniz? Bu müddət ərzində distant təhsil Azərbaycan təcrübəsi olaraq özünü doğruldurmu? Çünki sosial şəbəkələrdə də biz bununla bağlı müəyyən iradlara rast gəlirik. Təbii ki, ənənəvi

təhsil distant təhsili əvəz edə bilməz, bu, birmənalıdır. Bununla bağlı sizin özünüz də müəyyən münasibət və fikirlər bildirmisiniz. Distant təhsilin keyfiyyətinin artırılması istiqamətində bu müddətdə hansı işlər görülmüş və ümumiyyətlə, sizi qane edirmi?

– Sualın yəni, birinci hissəsindən, başlayaq ki, eger əyani təhsil mümkün deyilsə, onda distant təhsil vəziyyətə yeganə çıxış yolumdur. Təbii ki, onun keyfiyyətinin getdikcə artdığını düşünürəm. Çünki ötən ilin mart ayında bizim bir çox müəllimlərimizin demək olar ki, həyatında heç vaxt distant təhsil təcrübəsi olmayıb, tele-dərslər alət yox idi. Mən distant təhsilin ailələr üçün böyük stress və diskomfort yaratdığını bilirəm. Bunu başa düşürük. Məncə, cəmiyyətdə elə təəssürat yaranmamalıdır ki, Təhsil Nazirliyi bunu bilmir və yaxud bundan xəbəri yoxdur. Əslində biz distant təhsilə bütün problemlərin əsas səbəbi kimi deyil, pandemiyanın törəməsi kimi baxmalıyıq. Çünki distant təhsil daha çox nəticədir, nəinki səbəb. Məncə, nə etmək olar sualı daha konstruktiv sualdır. Bəzi problemlərin qısa müddət ərzində həlli təəssüf ki, mümkün deyil. Məsələn, qısa müddət ərzində hər bir qəsəbədə internetin təmin edilməsi obyektiv səbəbdən mümkün deyil və yaxud qısa müddət ərzində bütün müəllimlərimizin hər birinin eyni keyfiyyətlə distant təhsil verməsi kifayət qədər çətinidir. Biz artıq yanvar ayında rəqəmləri paylaşmışdıq, bütün təhsil sistemi üzrə yəni, həm dərslər, həm müxtəlif sual-cavab sessiyaları, həm ali təhsildə olan müəllimlər “Microsoft Teams” platforması üzərindən həftəlik 6 milyona gəlir çatırdı.

Distants təhsilə pandemiyanın törəməsi kimi baxmalıyıq

Emin Əmrullayev:

“Təhsil Nazirliyi qurum olaraq əyani təhsilə qayıtmaq istəyən ən maraqlı tərəflərdən biridir”

← Əvvəlki səh.2

Biz eyni zamanda müxtəlif ölmələrlə başa düşürük ki, distants təhsilə keçid xüsusilə kənd yerlərində və bölgələrdə müəyyən mənada problemlər yaradıb. Ona görə də tələdlərlərin yayımına başlandı. Mən xüsusi vurğulamaq istədim ki, indi ailələrin rolu əvvəlkindən daha çoxdur, həm övladlarının psixoloji nöqtəy-nəzərdən, həm də öyrənməyə dəstək olmaq baxımından. Çünki biz unutmamalıyıq ki, ev mühiti məktəblə bərabər insanın inkişafının ən vacib amilidir. Yəni, nə qədər ki, məktəb mühitində müəllimlər insanın inkişafına töhfə verir, ailədaxili münasibətlər, ailədaxili mühit insanın istər mənəvi yetişkenliyinə, istərsə də öyrənmə həvəsinin formalaşması üçün ən vacib amildir. Ona görə verilmiş mühtidə mənə elə gəlir ki, emosiyaları düzgün idarə edib, daha çox verilmiş sualın rəşional düzgün cavabını axtarmalıyıq və birlikdə bu prosesdən çıxmalıyıq. Artıq belə deyək tunelin sonunda bir işıq ucu görünür. Vaksınlaşma prosesi başladığına görə ona doğru sürətlə irəliləməliyik.

Azərbaycan kütləvi vaksınasiya edən həm regionda, həm də dünyada seçilən ölkələrdən biridir

- Yeri gəlmişkən, ümumiyyətlə təhsil işçilərinin vaksınasiya prosesi necə gedir? Təhsil üçün vaksınasiya təşəbbüsü belə deyək də artıq başlayıb.

- Baxın, ötən ilin mart ayında bizim cəmiyyətimizin bir hissəsi COVID-19 virusunun ümumiyyətlə mövcudluğunu qəbul etmək istəmir. Belə insanlar var idi və bu sirr deyil. Bir il vaxt lazım oldu ki, biz bu təhlükənin nə qədər ciddi olduğunu qəbul edək. Vaksınlarla da bağlı proses artıq bir neçə aydır ki, başlayıb. Təbii ki, ən yaxşı xəbər odur ki, Azərbaycan kütləvi vaksınasiya edən həm regionda, həm də dünyada seçilən ölkələrdən biridir. Məncə, bunu belə deyək də, düzgün şəkildə dəyərləndirib istifadə etmək lazımdır. Vaksınasiyaya olan münasibət olduqca vacibdir. Çünki bir çox hallarda insanlar təbii ki, qeyri-müəyyən olan şeylərdən çəkinir, ehtiyat edirlər. Amma bu gün 1 milyondan artıq vaksın vurulubsa və hər hansı bir pis hadisə baş verməyib, bir milyon birinci insana, bir milyon yüz minin-

ci insana da bunun hər hansı bir belə deyək, neqativ fəsadlarının olmasını gözləmək düzgün deyil. Vaksınlarla bağlı məncə ikinci mifəndən ibarətdir ki, məsələn, insanların məktəblərinin bağlanması arqumentlərindən biri bu idi ki, eger vaksınlar vurulubsa onda niyə görə məktəblərin distants təhsilə keçirilməsinə qərar verilir. Vaksinin birinci dozadan sonra ikinci dozası 28 gün, daha sonra isə 14 gün lazımdır ki, insanda immunitet formalaşsın. Yəni, 6 həftəlik bir müddət lazımdır. Bunun kifayət qədər uzun və ya qısa bir müddət olması demək çox çətin. Bu, obyektiv bir müddətdir və bunu kimsə daha tez edə bilmir. Ona görə vaksınasiyada bu müddət olduğuna görə nə qədər kim tez edirsə bir o qədər həm özünü həm də ətrafdakılarını riskdən qoruyub olur. Vaksınlarla bağlı bildiyimiz 3-cü məsələ ondan ibarətdir ki, iki doza vaksın vurmuş və üstündən 14 gün keçən şəxslər həmin virusa yoluxa bilir və bu normaldır. Amma vaksinin məqsədi insanı tam olaraq virusa yoluxmaqdan qorumur, daha çox yoluxan zaman onun ağır formada keçməsinin qarşısını alır. Dediğim kimi, iki vaksın dozası almış, üstündən 14 gün keçəndən sonra bir nəfərin də hələ ağırlaşması və ya belə deyək dünyasını dəyişməsi faktı qeyd alınmayıb.

Təhsil sistemində də məncə, müəllimlər xüsusilə bu işıq lokomotivi olmalıdırlar, çünki vaksinin elmi əsası var. Biz elmi əsası olan məsələlərə inanmalıyıq. Vaksınlar vurulduqca təbii ki, qrup immunitetinin formalaşması prosesi gedir və heç olmasa 70-80% insanın ikinci vaksın dozası alıb, üstündən 14 gün keçəndən sonra yəni, biz artıq pandemiyanın yəqin ki, sonu haqqında danışa bilərik. Amma təbii ki, qeyri-müəyyənliklər yenə də çoxdur. Məktəblərdə bu proses gedir, əvvəl biz 50 yaşından yuxarı heyətin vaksınasiyasına başlamışdıq. Məsələn, Sumqayıt şəhərində birinci dozayı vurmuş 50 yaşından yuxarı təhsil işçilərinin göstəricisi 70%-dir. Bakıda bu rəqəm 50%-dən yuxarıdır, Abşeronda 60%-dir. Hər gün bu rəqəmlər dəyişir. Biz məktəblərimizi də gündəlik əsasda ictimaiyyətə paylaşırıq, bölüşürük. O məktəblərdə ki, müəllim və texniki heyətinin vaksınasiya prosesinde iştirakı 85%-dən yuxarıdır biz həmin təhsil müəssisələrini müəyyən mənada təhlükəsiz məktəblər adlandırırıq.

Mən əminəm ki, təhsilin bütün sahəsi üzrə 80-90% müəllim və tex-

niki heyət peyvənd olunacaqsa, bu şərtlə sentyabrın 15-də ənənəvi tədrisə qayıda bilərik. Əks halda sadəcə hansısa qapanma və dalğalarla pandemiya daha uzun müddət çəkə bilər. Ona görə də ən effektiv yol vaksınasiyadır. Vaksınlar var və “Təhsil üçün vaksınasiya” kampaniyası çərçivəsində vaksınasiya sürətlə gedir. İnanırıq ki, qısa müddətdə bu prosesi tamamlayacağıq.

- Gün ərzində ölkəmizdə yoluxanların 4-6 faizini təhsil işçiləri təşkil edir. Qırmızı xətt necə müəyyənləşdirilir və bu xətt hansı rəqəmin üzərində dayanır? Biz artıq nə zaman həyəcan təbii çalmalıyıq? Yoxsa qeyd etdiyimiz bu rəqəmlər də kifayət ciddi və həyəcanlı göstəricilərdir?

- Bilirsiniz ki, sentyabrın 15-dən məktəblər ənənəvi, hibrid formada başlayandan Təhsil Nazirliyi bu istiqamətdə rəqəmləri toplayır, onları təhlil edir. Bizim bütün qərarlarımız bu təhlillərə əsaslanır. 4-6 faiz məsələsini aydınlaşdırım. Biz hər gün təbii ki, səhiyyə qurumlarından yoluxan şəxslər haqqında məlumat alır və öz məlumat bazamızda həmin şəxslərin fin nömrələri ilə yoxlayıb nə qədər insanın hansı yerlərdə yoluxması ilə bağlı, yəni təhsildə yoluxma coğrafiyasını müəyyən edə bilərik. Nələri görürük? Birinci məsələ ondan ibarətdir ki, təbii ki, 4-6 faiz yalnız məktəblərdə yoluxmur. Müəllimlər də digər vətəndaşlarımız kimi ailədaxilində, nəqliyyatda və digər yerlərdə yoluxurlar. Məktəblərdə yoluxma əsasən, sözün düzü sanitar-gigiyena qaydalarına əməl olunmayan hallarda çox müşahidə olunur. Müəllimlər müəllim otağında bir qədər ehtiyac olmadığı halda ünsiyyətdə olublar, hansısa kütləvi şəkildə müzakirələr aparıblar və s. Sözün düzü, belə halların sayı çox deyil, daha çox təhsil müəssisələrindən kənarda baş verir. 6-8 faiz arasında da şagirdlər arasında yoluxma müşahidə edirik. Amma yaxşı xəbər ondan ibarətdir ki, çox az hallar var ki, biz məktəblərdə müəllimlər arasında kütləvi yoluxma müşahidə edirik. Yəni bu hallar olub, bir neçə məktəblərimiz distants təhsilə keçib. Bu da qeyd etdiyim kimi, təhsil işçilərimizdən daha çox ehtiyatlı olmağı, ehtiyac olmadığı halda ünsiyyətdə, belə deyək də təmaslardan yayınmağı tələb edir. Ancaq vaksınasiya prosesinin həyata keçirilməsinin nəticəsində düşünürəm ki, bu risklər dəfələrlə azalacaq. Xüsusilə də vaksın olunmuş insanları nəzərdə tuturam.

Məktəb direktorlarının həm bacarıqları, həm də onların davranışları təhsilin keyfiyyətini müəyyən edən faktordur

- Məktəb direktorlarının seçimi ilə bağlı məsələyə də aydınlıq gətirməyinizi xahiş edirik. Ümumiyyətlə proses necə gedir və bu sahədə Təhsil Nazirliyi hansı addımları atır?

- Hər bir təhsil sistemində, belə deyək də təhsili idarə edən insanların rolu məncə, hamıya aydındır. Məktəb direktorlarının həm bacarıqları, həm də onların davranışları və dəyərləri təhsilin keyfiyyətini müəyyən edən faktordur. Təbii ki, təhsil sistemi olaraq bizim ən çox ehtiyac duyduğumuz vəzifəyə axtardığımız insanlar məktəb direktorlarıdır. Və bu prosesi şəffaf, o cümlədən rəqəbətli etmək bizim əsas məqsədimizdir. Bu məqsədə nail olmaq üçün bir neçə ildir ki, bildiyiniz kimi məktəb direktoru vəzifəsi şəffaf şəkildə elan olunur, obyektiv imtahanlar keçirilir. Belə deyək, istənilən müəllim direktorluğa cavab verən tələblərə uyğun olarsa bu müsabiqədə iştirak edə bilər. Hal-hazırda 600-dən artıq məktəb direktoru yeri vakantdır. Biz

bu vakant yerlərin tutulması istiqamətində imtahanları təşkil etmişik. Məsələn yaxşı tərəfi odur ki, bu seçimlərin aparılması, daha çox insanın prosesə cəlb olunması, təlimlərin keçirilməsi ümumi məqsədimizə çatmağa imkan verir. Amma eyni zamanda da məsələnin ən vacib hissəsi olan davranış və dəyər məsələlərinin ölçülməsi o qədər də bildiyiniz kimi asan məsələ deyil. Bunu yalnız zaman olaraq həmin direktorların fəaliyyətini qiymətləndirməklə biz qiymət verə bilərik. Məsələn, artıq uzun müddətdir ki, məktəb direktorlarının belə deyək müqavilələrinin uzadılması məktəb nəticələri əsasında aparılır. Bu yanaşmalar yəqin ki, davam etdiriləcəkdir. Bəzi hallarda yaxşı müəllimlər bir o qədər yaxşı idarəedicilər olmur. Yaxşı müəllim pis direktor olanda, biz həmin yaxşı müəllimi itirib, belə deyək yaxşı olmayan direktor öldürülmüşdür.

Təhsilin idarəedilməsi öz-özlüyündə kifayət qədər mürəkkəbdir. Yəni məktəb direktoru olmaq o qədər də asan vəzifə deyil. Bununla belə dediyim kimi, ən istedadlı, bacarıqlı, motivasiyası olan insanları düzgün şəkildə seçərək həmin vəzifələrə təyin etməyə çalışırıq.

(Ardı var)

“Yüksəliş” müsabiqəsi Təhsil nazirinin təqdimatında vebinar təşkil edib

Aprel 8-də “Yüksəliş” müsabiqəsinin İşçi qrupu tərəfindən növbəti vebinar keçirilib. Vebinarında Təhsil naziri Emin Əmrullayev “XXI əsrin tələbi: təhsil və əmək bazarı” mövzusunda təqdimatla çıxış edib.

Vebinarın moderatoru “Yüksəliş” müsabiqəsinin İşçi qrupunun rəhbəri Fərhad Hacıyev olub.

Emin Əmrullayev Azərbaycan Respublikasının Prezi-

denti cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə yaradılan “Yüksəliş” müsabiqəsinin ölkəmizdə peşəkar kadr potensialının aşkara çıxarılması istiqamətində əhəmiyyətli təşəbbüs olduğunu qeyd edib. Nazir bildirib ki, müsabiqədən gözləntiləri böyükdür, çünki peşəkar kadr məsələsi hər bir ölkə üçün prioritet istiqamətdir.

Nazir əmək bazarında gələcək inkişaf imkanlarını

nəzərə alınmasının vacibliyini qeyd edib. Gələcəkdə kadr potensialı baxımından daha dəqiq araşdırmalar, seçimlər aparılacağını nəzərə çatdıran Təhsil naziri burada əsas meyarın əhəmiyyətli olacağını deyib. Emin Əmrullayev vurğulayıb ki, Azərbaycanın əmək bazarı üçün vacib məsələlərdən biri iş sahəsində boşluqları düzgün müəyyən etmək və ona uyğun davranmaqdır. Nazir kadr hazırlığında bu strategiya üzərində qurulmasının əhəmiyyətini vurğulayıb.

Qarşılıqlı müzakirə formatında aparılan vebinarında Təhsil naziri iştirakçıların suallarını cavablandırıb. Emin Əmrullayev müsabiqədə yarımfinala keçən iştirakçılara təbriklərini çatdırıb və uğurlar arzulayıb.

Qeyd edək ki, vebinar müsabiqənin əyani mərhələsində iştirak edən namizədlər üçün nəzərdə tutulub və qapalı şərətdə keçirilib.

“Yüksəliş” müsabiqəsinin İşçi qrupu davamlı olaraq idarəçi rəhbərlərin təqdimatında vebinarlar təşkil edir. Hazırda müsabiqənin əyani mərhələsi yekunlaşıb və növbəti yarımfinal mərhələsində 309 namizəd iştirak hüququ qazanıb.

“Yüksəliş” müsabiqəsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 26 iyul 2019-cu il tarixli Sərəncamı ilə intellektual səviyyəsi və idarəçilik keyfiyyətləri yüksək olan perspektivli rəhbər şəxslərin müəyyən edilməsini, dəstəklənməsini və ölkədə kadr ehtiyatı bankının yaradılmasını təmin etmək məqsədilə təsis olunub.

Təhsil naziri rektorlarla onlayn görüşüb

Aprel 8-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev ali təhsil müəssisələrinin rəhbərləri ilə onlayn formatda görüş keçirib.

Görüşdə ali təhsil müəssisələrində çalışan professor-müəllim və inzibati heyətin vaksinasıya prosesinin səmərəli həyata keçirilməsi, pandemiya dövründə tədrisin təşkili, eləcə də universitetlərin elm və tədqiqat sahəsində inkişaf planları barədə müzakirələr aparılıb.

Həmçinin universitetlərin elmi potensialının artırılması və ali təhsilin müxtəlif səviyyələrində davamlı keyfiyyətli təhsilin təmin edilməsi ilə bağlı fi-kir mübadiləsi aparılıb.

II Beynəlxalq Autizm “ABA” Azərbaycan konfransı keçirilib

Firudin Qurbanov:

“Autizmlı uşaqlar üçün əsas və demək olar ki, yeganə müalicə-ünsiyyət və təlimdir”

2-3 aprel tarixlərində II Beynəlxalq Autizm “ABA” Azərbaycan konfransı keçirilib.

Konfrans Səhiyyə və Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirlikləri, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi, Heydər Əliyev Fondu, Heydər Əliyev Mərkəzi, “Regional İnkişaf” İctimai Birliyi (RİİB) və “Birgə və Sağlam” İctimai Birliyinin təşkilatçılığı ilə baş tutub.

BP Azərbaycan və tərəfdaşları, İctimai Səhiyyə və İşlahatlar Mərkəzi və Sosial Xidmətlər Agentliyi, Təhsil Nazirliyinin tərəfdaşı olduğu onlayn konfransda dünyanı müxtəlif ölkələrindən tanınmış mütəxəssislər, müvafiq dövlət qurumları və qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri iştirak ediblər.

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov çıxış edərək konfransın vacib məsələyə həsr olunduğunu bildirib.

Heydər Əliyev Fonduna təhsilin inkişafında, uşaqların sağlamlığına verdiyi diqqət və dəstəyə görə minnətdarlığımızı bildirmək istərdik.

Etiraf edilməlidir ki, dünyadakı autizm problemi bir çox cəhətdən öz kəskinliyini göstərir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) başariyyətin ciddi bir problemlə üzləşdiyini bəyan edir: - autizm də daxil olmaqla zehni və nevroloji problemləri olan insanların sayı durmadan artır.

Nazir müavini qeyd edib ki, bu gün bir çox mütəxəssislərə aydındır ki, bu problem əvvəllər göründüyündən daha miqyaslı, daha mürəkkəbdir. Bu, sadəcə hansısa zehni anomaliya deyil, əsasnda müxtəlif mənşəli problemləri (immunoloji, nevroloji, biokimyəvi, endokrin və s.) olan çoxfunksiyalı bir pozulmadır.

Tədqiqatlar göstərir ki, yalnız dərmanlar vasitəsilə autizmi müalicə etmək mümkün deyil. Dərman müalicəsi bezi problemlərin - aqressivliyin, narahatlığın, əhval dəyişikliyin, hiperaktivliyin və s. həllində təsirli ola bilər. Autizmlı uşaqlar üçün əsas və demək olar ki, yeganə müalicə-ünsiyyət və təlimdir. Yəni, əsasən reabilitasiya və cəmiyyətə inteqrasiyadır.

Bundan əlavə, autizmlı uşaqların ictimailəşdirilməsində vacib bir məqam inklüziv təhsil sisteminin qurul-

masıdır ki, həqiqətən “qeyri-adi” və adi uşaqların birgə təhsilini nəzərdə tutur.

F.Qurbanov vurğulayıb ki, bunlara müvafiq olaraq, ölkəmizdə təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyasının əsas hədəflərindən biri də sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların təhsilə cəlb olunması üçün inklüziv təhsil proqramının qəbul edilməsi, müəllim heyətinin inklüziv təhsil üzrə təlimlərlə cəlb olunmasıdır.

Autizmlı uşaqların məktəbəqədər və məktəb yaşlarında ümumi təhsil sistemində daxil edilməsi, onların inkişafına, xüsusən də nitq və ünsiyyət bacarıqlarının, sosiallaşma bacarıqlarının və intellektual səviyyəsinin artırılmasına əhəmiyyətli təsir göstərə bilər.

2005-ci ildə ölkəmizdə “Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan (sağlamlıq imkanları məhdud) uşaqların təhsilini təşkil edən əlaqədar İnkişaf Proqramı (2005-2009-cu illər)” təsdiq edilmiş və buna əsasən Təhsil Nazirliyi inklüziv təhsilin təşkili ilə bağlı UNESCO-nun maliyyə dəstəyi ilə 3 pilot layihənin icrasına başlamışdır. Sonrakı mərhələdə layihələrin icrasına “Dünyaya baxış” təşkilatı tərəfindən maliyyə və texniki dəstək göstərilmişdir. Layihələrin icrası olaraq 28 ümumtəhsil və məktəbəqədər təhsil müəssisəsində 300-ə yaxın sağlamlıq imkanları məhdud uşaq inklüziv təhsilə cəlb olunmuşdur.

Əlilliyi olan uşaqların təhsilə cəlb olunması üçün inklüziv təhsil proqramlarının qəbul edilməsi “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası və “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” və Fəaliyyət Planında öz əksini tapmışdır.

Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi və UNICEF arasında 2014-2015-ci illərə dair İllik Fəaliyyət Planında əlilliyi olan uşaqların ümumi təhsilə cəlb olunması məqsədilə müvafiq layihələr həyata keçirilmişdir.

Nazir müavini diqqətə çatdırıb ki, layihənin əsas məqsədi bütün təhsil pillələri üzrə sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin mövcud təhsilə cəlb olunmasının təmin edilməsi idi.

Layihədə Bakı şəhəri üzrə 4 məktəb (220, 138, 252 və 202 nömrəli məktəblər) uğurla iştirak etmiş, məktəb-

lərdə ümumilikdə (1-4-cü siniflər üzrə) 84 nəfər sağlamlıq imkanları məhdud şəxs inklüziv təhsilə cəlb olunmuşdur. Eyni zamanda qeyd etmək istərdim ki, həmin şagirdlərdən bir nəfəri autizm spektr pozuntusu olan uşaqdır.

Bununla yanaşı, ölkəmizdə de-institutlaşma proqramı uğurla həyata keçirilmiş, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar üçün alternativ xidmətlər, qayğı və reabilitasiya mərkəzləri, inteqrasiya təlimli təhsil müəssisələri yaradılmışdır. Eyni zamanda cari tədris ilində sağlamlıq imkanları məhdud 19 minədək uşaq xüsusi təhsil müəssisələrində, inteqrasiya təlimli təhsil müəssisələrində və ümumi təhsil müəssisələrinin nəzdindəki xüsusi siniflərdə xüsusi təhsil almaqdadır.

Qeyd etmək istərdim ki, 2020-2021-ci tədris ilində ölkəmizdə fəaliyyət göstərən rayon/shəhər Psixoloji-Tibbi-Pedaqoji Komissiyalarının qərarına əsasən autizm spektr pozuntusu diaqnozu ilə ölkə üzrə 660 uşaq təhsilə cəlb olunmuşdur. Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin öz yaşadıqları ərazidə təhsilə cəlb olunmasını və onların təhsil ala bilmələri üçün maneəsiz mühitin yaradılmasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2005-ci il 3 fevral tarixli qərarı ilə “Azərbaycan Respublikasında xüsusi qayğıya ehtiyacı olan (sağlamlıq imkanları məhdud) uşaqların təhsilini təşkil edən əlaqədar İnkişaf Proqramı (2005-2009-cu illər)” təsdiq edilmişdir. Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsili, inkişafı və cəmiyyətə inteqrasiyası, bundan sonra da, ölkəmizin təhsil siyasətində prioritet olaraq nəzərə alınacaqdır.

F.Qurbanov qeyd edib ki, sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin ümumi təhsil müəssisələrində inklüziv mühitdə təhsilini təşkil olunması məqsədi ilə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə hazırlanmış “2018-2024-cü illərdə Azərbaycan Respublikasında əlilliyi olan şəxslər üçün inklüziv təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 dekabr 2017-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir. Birlikli Millətə Təşkilatının Baş Məclisi tərəfindən qəbul edilmiş “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” Konvensiyanın tələblərini nəzərə alan Proqramın

əsas məqsədi təhsilin bütün pillələri üzrə sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsilini digər həmyaşdları ilə bərabər səviyyədə təmin etməkdən və onların təhsili üçün maneəsiz mühit yaratmaqdan ibarətdir. Proqramın icrası ilə bağlı məsələlərin, hazırlanan sənəd layihələrinin, aparılan araşdırma və tədqiqatların nəticələrinin müzakirəsinin təşkili və müvafiq təkliflərin hazırlanması üçün nazirliyin müvafiq əmri ilə İşçi Qrupu yaradılmış, proqramın icrası olaraq, bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Belə layihələrdən biri də BP şirkətinin maliyyə dəstəyi ilə “Birgə və Sağlam” İctimai Birliyi tərəfindən icra olunan “Autizm Spektr Pozuntusu olan şəxslərə dəstək” layihəsi olmuşdur. Layihə autizm spektr pozuntusu olan uşaqların cəmiyyətə inteqrasiyası və onlara münasibətdə inklüziv düşüncə tərzinin artırılmasına xidmət etmişdir. Layihənin icrası dövründə Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə autizm spektr pozuntusu olan şəxslərlə münasibətdə innovativ inkişaf metodologiyaların tətbiqi, valideynlərə, həmçinin bu sahə üzrə fəaliyyət göstərən pedaqoji heyətə, mütəxəssislərə təlimlər keçirilmiş, eyni zamanda əhali arasında maarifləndirmə tədbirləri aparılmışdır.

Qeyd etmək istərdim ki, “Birgə və Sağlam” İctimai Birliyi ölkəmizdə Autizm Spektr Pozuntusu diaqnozu almış şəxslərə və onların ailələrinə əhəmiyyətli dəstək göstərir.

Təhsil nazirinin müavini F.Qurbanov xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsili və inkişafı sahəsində Heydər Əliyev Fondunun əvəzolunmaz xidmətlərini xüsusi vurğulayıb. Belə ki, Fond tərəfindən sağlamlıq imkanları məhdud, valideyn himayəsindən məhrum olan, cəmiyyətin diqqətindən kənar qalan uşaqların təhsilini təşkil, onların təhsil aldığı müəssisələrin infrastrukturunun müasirləşdirilməsi istiqamətində əhəmiyyətli işlər görülmüş, ölkənin bütün internat və xüsusi məktəbləri əsaslı təmir edilmiş və ya yenidən qurulmuş, ən müasir avadanlıqlarla təchiz edilmiş, əlilliyi olan şəxslər üçün əlverişli təhsil mühiti yaradılmışdır.

Ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və dəstəyi ilə Heydər Əliyev Fondu ilə “Birgə və Sağlam” İctimai Birliyi tərəfindən yeni Autizm Mərkəzi yaradılmışdır.

Beləliklə, problemin həlli yolu ilə irəliləməni yalnız vahid kompleks tədbirlər vasitəsilə müxtəlif dövlət strukturlarının - Səhiyyə Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi və digər dövlət strukturlarının, eyni zamanda ictimai təşkilatların iştirakı ilə mümkün olar. Dünya təcrübəsi göstərir ki, yalnız birgə sistemli fəaliyyət nəticəsində autizm xəstələrinin əlilliyini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq olar. Və autizmlı insanlar cəmiyyətə fayda gətirərək hamı kimi yaşamaq imkanını əldə edə bilərlər.

Səhiyyə nazirinin müavini Rahim Əliyev çıxış edərək bildirib ki, bütün dünyada, o cümlədən ölkəmizdə martın 29-dan aprelin 4-nə kimi Ümumdünya Autizm Maarifləndirmə Həftəsi qeyd edilir və bütövlükdə aprel ayı autizm haqqında maarifləndirməyə həsr olunur. Rahim Əliyev bu maarifləndirmə tədbirlərinin əsas məqsədinin əhali, xüsusən gənc ailələri autizm haqqında daha ətraflı məlumatlandırmaq olduğunu vurğulayıb.

Konfransda dinlənən çıxışlarda qeyd olunub ki, autizm spektr pozuntularına ildən-ildən daha çox rast gəlinməsi bu sahədə daha geniş maariflənməni və cəmiyyətin bütün təbəqələrinin bu işdə fəallığını zəruri edir.

İkigünlük konfransda dünyanın müxtəlif ölkələrindən tanınmış mütəxəssis və ekspertlərin autizm spektr pozuntularını olan şəxslərdə müxtəlif bacarıqların inkişafını təmin edən “ABA” (Tətbiqi Davranış Analizi) terapiya üsulu ilə bağlı məruzələri dinlənilib və iştirakçıların suallarını cavablandırılıb.

Nizami irsinin milli və bəşəri ideyaları geniş şəkildə öyrənilir və öyrədilir

"Nizami Gəncəvi yaradıcılığı Azərbaycanın əqli mülkiyyətidir və bəşəriyyətin mədəni sərvətidir" mövzusunda vebinar

Aprelin 5-də "Nizami Gəncəvi yaradıcılığı Azərbaycanın əqli mülkiyyətidir və bəşəriyyətin mədəni sərvətidir" mövzusunda vebinar keçirilib. Vebinar Azərbaycan Respublikasının Əqli Mülkiyyət Agentliyi, İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi və Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun birgə təşkilatçılığı ilə 2021-ci ilin "Nizami Gəncəvi İli" elan edilməsi ilə əlaqədar tədbirlər çərçivəsində təşkil edilib.

Tədbirdə açılış nitqi ilə çıxış edən Əqli Mülkiyyət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Kamran İmanov "Nizami Gəncəvi İli"nin elan edilməsinin dövlətimizin və dövlətçilik tariximizin şanlı səhifəsi olan Vətən müharibəsindəki parlaq Zəfərimizin davamı olaraq hər bir azərbaycanlı üçün çox önəmli hadisəyə çevrildiyini, eyni zamanda klassik ədəbi irsimizin görkəmli şəxsiyyətlərinin həyat və yaradıcılığına ölkəmizdə göstərilən diqqətin və ardıcıl məqsədyönlü siyasətin növbəti nümunəsi olduğunu bildirdi.

Vebinar da çıxış edən mədəniyyət naziri Anar Kərimov bildirdi ki, 2021-ci ilin "Nizami Gəncəvi İli" elan olunmasına dair Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı təkcə Azərbaycan üçün deyil, türk, Şərqi və dünya ədəbiyyatı ilə bağlı mühüm hadisədir. Bu Sərəncam Azərbaycanın ədəbi və bədii irsinə dövlətimizin ən ali formada ehtiramının göstəricisidir. 2021-ci ilin "Nizami Gəncəvi İli" elan edilməsi dahi şairin irsinin tədqiqi və təbliği işinə yeni təkan verəcək, yubiley tədbirləri istər ölkə daxilində, istərsə də onun hüdüdlərindən kənarında ən yüksək səviyyədə qeyd olunacaq, bütün dünyada sözün və idrakin bayramına çevriləcək.

Vebinar da Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov çıxış edərək son dərəcə vacib məsələyə həsr olunan bu tədbirdə iştirakçıları Təhsil Nazirliyi adından salamlayıb, Əqli Mülkiyyət Agentliyinin rəhbərliyinə və digər tədbirə dəstək verənlərə belə dəyərli təşəbbüsə görə minnətdarlığını bildirdi.

Firudin Qurbanov qeyd edib ki, 2021-ci ildə qüdrətli söz və fikir ustası, dahi şair və mütəfəkkir Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 880 ildisi tamam olur. Dünya bədii fikrinin nadir hadisəsi olan Nizami yaradıcılığı səkkiz əsrdən artıqdır ki, xalqımızın mədəniyyətini ayırmaz hissəsinə çevrilib.

Fərəhləndiricidir ki, 2021-ci il Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə ölkəmizdə "Nizami Gəncəvi İli" elan edildi. Bu, qədim mədəniyyətimizin incilərində, onların qorunub saxlanmasına, milli-mənəvi dəyərlərimizə, klassik irsimizə dövlətimizin və dövlət başçısının yüksək

münasibətinin təzahürüdür.

Nazir müavini diqqətə çatdırıb ki, əsərləri yüzilliklərdən bəri sevilə-sevilə oxunan, bu gün də ürəkləri fəth edən dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin əsərlərinin ən mühüm nüsxələri dünyanın müxtəlif kitabxanalarında və əlyazma saxlanlarında mühafizə olunur. Bu, Nizami irsinin mütləq dairəsinin bariz göstəricisidir. Böyük şairin yaradıcılıq nümunələri dünyanın ən parlaq zəka sahibləri tərəfindən öyrənilib və hazırda da öyrənilməkdədir. Şairin əsərləri dünyanın müxtəlif ölkələrində fərqli dillərə tərcümə olunaraq nəşr olunub. Bununla yanaşı, onun ədəbi irsi həm də qədim tarixə, mükəmməl ədəbi ənənələrə malik Azərbaycan ədəbiyyatının ayrılmaz tərkib hissəsi olub, xalqımızın fəxri, milli iftixarı, bütün türk dünyasının qürur mənbəyidir.

F. Qurbanov bildirdi ki, Nizami Gəncəvinin geniş şöhrət tapmış "Xəmsə"si dünya poetik-fəlsəfi fikrinin incilərindən olub, onun zirvəsində dayanır. Ölkəmizdə dahi

şairin əsərləri dəfələrlə nəşr olunmuş, ədəbi irsinin öyrənilməsi və tanıdılması sahəsində xeyli işlər görülmüş, çox sayda tədqiqatlar aparılmış, eləcə də dünya nizamşünaslığında ilk dəfə olaraq əsərlərinin elmi tənqidi mətni hazırlanmışdır.

1970-ci illərdə ümumən respublikamızda klassik mədəni irsimizin öyrənilməsi baxımından tamamilə yeni mərhələ başladığını vurğulayan F. Qurbanov qeyd edib ki, həmin mərhələ bilavasitə ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Məhz onun təşəbbüsü ilə qəbul edilən "Azərbaycanın böyük şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin irsinin öyrənilməsinə, nəşrinə və təbliğinə daha da yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında" Nazirlər Sovetinin 1979-cu il 6 yanvar tarixli qərarı bu istiqamətdə kompleks vəzifələr irəli sürərək, Nizami irsinin və ümumən orta əsrlər Azərbaycan mədəniyyətinin sistemli araşdırılması üçün geniş perspektivlər açmışdır.

Həç təsadüfi deyil ki, YUNESKO 1991-ci il "Nizami ili" elan edib. Bu gün

İngiltərədə Oksford Universiteti nəzdində Nizami Gəncəvi adına Azərbaycanşünaslıq və Qafqazşünaslıq Mərkəzi fəaliyyət göstərir.

Hesab edirik ki, "Nizami Gəncəvi İli"ndə də dünya ədəbiyyatı xəzinəsinə nadir sima kimi daxil olmuş görkəmli filosof, mütəfəkkir və söz sənəti mülkünün sultanı Nizami Gəncəvinin 880 illiyi ilə əlaqədar keçirilən tədbirlərdə böyük ustadın sənət dünyasına yenidən nəzər salınacaq, yetişən nəslə təqdim olunacaqdır.

Araşdırmalar göstərir ki, Nizami Gəncəvi xalq yaradıcılığına tükənməz bir xəzinə kimi baxıb, folklor nümunələrindən öz fikirlərini xalqa daha yaxşı çatdırmaq üçün ustalıqla istifadə edib.

Nazir müavini Vətənə, xalqa xidmət haqqında düşünürkən, Nizamidən öyrənmək, onun əsərlərini oxumaq, duymaq, hikmət çeşməsindən dadmaq və əməl etmək kifayətdir - qənaətini tədbir iştirakçıları ilə bölüşüb.

Nizami böyük həvəslə Azərbaycanın

gözlə təbiətini təsvir edir. Şairin poemalarında Gəncənin, Bərdənin, Şirvanın, Muğanın sözlə yaradılmış möhtəşəm peyzajını görə bilirik. "Xəmsə"də Azərbaycanın bugünkü coğrafiyası üçün xarakterik olan yer adlarına, toponimlərə, oykonimlərə, oronimlərə, hidronimlərə tez-tez rast gəlirik. F. Qurbanov əlavə edib ki, "Xosrov və Şirin"də, "İskəndərnamə"də xalqımızın qədim adət-ənənələrindən söz açılır, süfrə mədəniyyətimiz, qonaq qarşılamamız, düşmənlə belə olsa, qonaqdırsa, ona ehtiramla davranmağımız bədii nümunələrlə məhz azərbaycanlı obrazların simasında təqdim olunur.

Nizami əsərlərini fars dilində qələmə alsada, onlarda kifayət qədər türk sözlərinə rast gələ bilirik. Şair bəzən Azərbaycan atalar sözü və zərb-məsəllərini fars dilinə hərfi tərcümə edərək əsərlərinə daxil edir. Bu da bir daha onu sübut edir ki, Nizami türkcə düşünlü farsca yazıb.

Deyilənlərdən çıxış edərək qürur hissi ilə söyləyə bilərik ki, Nizami Gəncəvinin yaradıcılığı: "Xəmsə"sində daxil olan poemalar və lirik irsi Azərbaycan xalqının milli-mənəvi sərvəti, əqli mülkiyyətidir.

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov çıxışının sonunda bildirdi ki, bu gün müstəqil Azərbaycanın ümumtəhsil məktəblərində Nizami irsi layiqincə tədris edilir və hər yeni gün onu müasir gənclərimizə daha da yaxın etmək imkanları barədə düşünülür. Nizami irsinin milli və bəşəri ideyalarını geniş şəkildə öyrənilir və öyrədilir.

Tədbirdə Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri İsmail Seragəldin, Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun sədri Günay Əfəndiyeva, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının sabiq baş katibi Əkməddin İhsanoğlu, ISESCO-nun sabiq baş direktoru Əbdüləziz Osman Ə-Tuveycri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, akademik İsa Həbibbəyli, İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin İcraçı Direktoru Vüsal Qasımlı, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin Himayəçilər Şurasının sədri Elnur Əliyev və Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin xüsusi tapşırıqlar üzrə səfiri, YUNESKO üzrə Azərbaycan Respublikası Milli Komissiyasının baş katibi Elnur Sultanov çıxış edərək vebinar çərçivəsində müzakirə olunan önəmli məsələlərin, səndirilən fikirlərin tədbirin işinə töhfəsini verəcəyini vurğulayıblar.

Sonda Əqli Mülkiyyət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Kamran İmanovun "Nizami Gəncəvi yaradıcılığı Azərbaycanın əqli mülkiyyətidir və bəşəriyyətin mədəni sərvətidir" mövzusunda geniş məruzəsi dinlənib.

MDU və Qazi Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə konfrans

Mingəçevir Dövlət Universiteti (MDU) və Türkiyənin Qazi Universiteti arasında əməkdaşlıq çərçivəsində Azərbaycanın dahi şairi və türk dünyasının böyük mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 880 illik yubileyinə həsr olunmuş birgə konfrans keçirilib.

Onlayn formatda təşkil edilən konfransın açılışında çıxış edən Qazi Universitetinin prorektoru Bekir Buluç, ilk növbədə, təmsil etdiyi universitetin rektoru Musa Yıldızın salamlarını tədbir iştirakçılarına çatdırıb və birgə konfransın keçirilməsində əməyi olan hər iki universitetin əməkdaşlarına təşəkkürünü bildirdi.

Qələmə aldığı əsərləri qədr, düşüncələri ilə də Nizami Gəncəvinin incəsənət və mədəniyyət tarixində yeni səhifələr açdığını vurğulayan B. Buluç dahi şairin anadan olmasının 880-ci ildönümündə Azərbaycanda "Nizami Gəncəvi İli"nin elan olunmasının qardaş ölkədə böyük sevinclə qarşılandığını qeyd edib.

Dünya ədəbiyyatı və mədəniyyətinin parlaq mirasına çevrilmiş əsərləri, zəngin fəlsəfi-poetik fikirləri ilə Nizami Gəncəvinin öz dövrünü çox qabaqlayan mütəfəkkir şair olduğunu diqqətə çatdırıb.

MDU rektorunun müavini MDU ilə keçirilən ortaq konfransın Nizami irsinin öyrənilməsi və təbliği baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirdi.

Türkiyənin qabaqcıl ali təhsil müəssisələrindən biri olan Qazi Universiteti ilə birgə təşkil edilən "Xəmsə"si dünyanı etməkdən məmnunluğunu ifadə edən MDU-nun rektoru Şahin Bayramov, ilk növbədə, Müzəffər Ali Baş Komandanımızın və qəhrəman Azərbaycan əsgərinin sayəsində, eləcə də qardaş ölkənin güclü mənəvi dəstəyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığımız tarixi Zəfər münasibətilə tədbir iştirakçılarına təbrik edib.

Zəngin ənənələrə, müasir infrastrukturaya və güclü kadr potensialına malik olan Qazi Universiteti ilə MDU arasında əməkdaşlığın yaradılmasından bəhs edən Ş. Bayramov hər iki universitetin pedaqoji fakültələrini əhatə edəcək iş-

birliyinin qarşılıqlı faydalı olacağına və strateji hədəflərin reallaşdırılmasına töhfə verəcəyinə əminliyini bildirdi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə 2021-ci il ölkəmizdə "Nizami Gəncəvi İli" elan edildiyini bir daha vurğulayan rektor MDU ilə Qazi Universiteti arasında yaradılan əməkdaşlıqda ilk addım hesab olunan birgə konfransın Azərbaycanın dahi şairi və türk dünyasının böyük mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 880 illik yubileyinə həsr olunmasını əlamətdar hadisə kimi dəyərləndirib.

Dünya ədəbiyyatı xəzinəsinə böyük töhfələr vermiş dahi şairin zəngin ədəbi irsinin öyrənilməsi və onun əbədiyaşar əsərlərində yer alan yüksək mənəvi fikirlərin beynəlxalq səviyyədə təbliğ edilməsinin əhəmiyyətindən danışan Ş. Bayramov konfransın Azərbaycan-Türkiyə qarşılıqlı və ortaq dəyərlərini-

zini nümunələrindən biri kimi qiymətləndirib. Birgə tədbirin keçirilməsinə göstərdiyi dəstəyə görə Qazi Universitetinə və Azərbaycan Respublikasının Türkiyədəki Səfirliyinə təşəkkürünü bildirən rektor konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Konfransın moderatoru, Qazi Universitetinin dosenti Nazife Burcu sonra proqramda nəzərdə tutulmuş mövzuları diqqətə çatdırıb və sözü məruzəçilərə verib.

Türkiyənin Qazi Universitetinin professoru Halil Çeltik "Nizami Gəncəvinin Fərhəd və Şirini", Kastamonu Universitetinin professoru Vüsalə Musalı "Nizami Gəncəvi məsnəvilərinin Mançester və Berlin nüsxələrindəki miniatür", MDU-nun dosenti Esmira Cəfərova "Nizami Gəncəvinin əsərlərində tolerantlıq və multikulturalizm ideyaları" və MDU-nun dosenti Mayıl İsmayilov "Ni-

zami Gəncəvinin ədəbi irsi dünya şərqşünaslığında" mövzularında çıxış ediblər.

Məruzələrdən sonra MDU-nun tələbəsi Günel Məmmədova Nizami Gəncəvinin "Sənsiz" qəzəlini səsləndirib.

Anadan olmasının 880 illik yubileyində Azərbaycanın böyük şairi Nizami Gəncəvinin anıldığını və onun dünya ədəbiyyatına qazandırdığı misilsiz əsərlərin müzakirə edildiyi konfransın əhəmiyyətindən bəhs edən Qazi Universitetinin Təhsil fakültəsinin dekani Mahmut Selvi proqramın həyata keçirilməsində dəstəyinə görə MDU-nun rəhbərliyinə və məruzəçilərə təşəkkürünü bildirdi.

Sonda Ş. Bayramov konfransın çox maraqlı və faydalı keçdiyini qeyd edib, doqquz əsr keçməsinə baxmayaraq, dahi şairin əsərlərinin aktuallığını saxlamasını və hələ də onun zəngin irsinin öyrənilməsinə Nizami dühasının böyüklüyü kimi dəyərləndirib. "Nizami Gəncəvi İli"ni töhfə vermək məqsədilə MDU və Qazi Universiteti tərəfindən birgə təşkil edilən və iki yüzdən çox iştirakçının qatıldığı konfransın keçirilməsində əməyi olanlara bir daha minnətdarlığını bildirən rektor uğurla start verilən ikitərəfli əməkdaşlığın davamlı inkişafına əminliyini ifadə edib.

Vaksinasiya həm də təhsil məsələsidir

Təhsil işçilərinin "COVID-19" əleyhinə vaksinasiyaya daha aktiv qoşulması üçün #TəhsilÜçünVaksinasiya həştəq kampaniyasına start verilir.

Hörmətli təhsil işçiləri, vaksin olunmağınıza dair şəxsi sosial hesabınız üzərindən qeyd edilən həştəqi əlavə etməklə foto və ya mətn paylaşaraq kampaniyada aktiv iştirak edə bilərsiniz.

Bu gün #Vaksinasiya həm də təhsil məsələsidir.

Fasiləsiz və innovativ təhsil

“Virtual məktəb”in 1 illik yolu

Ötən il bütün dünyada COVID-19 pandemiyası səbəbindən təhsil müəssisələrinin fəaliyyətində fasilələr yaranarkən, ölkəmizdə təhsilin davamlılığını təmin etmək məqsədi ilə Təhsil Nazirliyi tərəfindən təxirəsalınmadan yeni təşəbbüslərin reallaşdırılmasına başlanılmışdır. Belə ki, atılan çevik addımlardan biri 2 aprel 2020-ci il tarixində hazırda ölkədə ən iri milli onlayn platforma olan “Virtual məktəb”in fəaliyyətə başlaması olmuşdur.

Əhatə - Ümumi təhsil, peşə təhsili, orta-ixtisas və ali təhsil pillələri üzrə təqdim olunan “Virtual məktəb” platforması 1 il ərzində ölkədə innovativ öyrənmə metodlarının və yeni yanaşmaların təhsilə sürətli inteqrasiyasına yol açır və yeni imkanları yaradır. “Microsoft” korporasiyası ilə əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən “Virtual məktəb”də hazırda 1,4 milyondan çox şagird qeydiyyatdan keçib. 2020-ci ildə *virtual.edu.az* saytı “Amazon Alexa” reytinginə əsasən, Azərbaycanda ən çox müraciət olunan top 3 sayt siyahısına daxil olub. 2021-ci ilin yanvar ayında həftəlik dərslərin sayı 6 milyondan artıb, aktiv istifadəçilərin sayı 1,2 milyona keçib.

Milli məzmun - Milli təhsil məzmunu əsasında və Azərbaycan dilinə tərcümə edilmiş interfeys vasitəsi ilə təşkil edilən məsafədən təlim-tədris prosesində hazırda video və audiodərslər, qrup işləri, məlumat paylaşımı, ev tapşırıqları, qiymətləndirmə, tədris cədvəlləri, bilik yarışmaları, pedaqoji şuralar, monitorinq, nəzarət mexanizmləri kimi geniş imkanlardan istifadə olunur. “Virtual məktəb”də keçirilən dərsləri daha maraqlı və öyrədici formada təşkil etmək məqsədi ilə müxtəlif interaktiv alətlər, tədris məzmunlu resurslar platformaya inteqrasiya olunub. Bununla bağlı, “Virtual məktəb” saytında innovativ müəllimlər üçün öz təhsil məzmunlu bloqlarını təqdim etmək imkanı da yaradılıb. Həmçinin, “Virtual məktəb”də təhsil sistemində məlumat paylaşımına imkan verən vahid mühitin təmin olunması ilə yanaşı, platforma geniş məzmun bazası kimi də fəaliyyət göstərir. Belə ki, bu gün “Microsoft Stream” vasitəsilə yazılan və yüklənən mühazirələr gələcək illər ərzində də əlçatan olacaq.

Peşəkar inkişaf - Platformadan istifadə müəllimlərin İKT-dən istifadə bacarıqlarının inkişafına və tədrisdə rəqəmsal texnologiyaların tətbiqinə şərait yaradır, müəllimlik vəzifəsinə hazırlaşan tələbələr üçün onlayn təcrübə proqramları həyata keçirilib. Peşəkar inkişaf və məktəbdənkənar fəaliyyətin təşkili istiqamətində 22847 nəfər şagirdin iştirak etdiyi 34 dərnsək, 110326 nəfər müəllimin iştirak etdiyi 194 vebinar həyata keçirilib.

Platformanın geniş imkanları - Qiymətləndirmə alətlərinə malik “Virtual məktəb” platforması vasitəsilə IV, VI və IX siniflərdə tədris dili, riyaziyyat və ingilis dili fənləri üzrə keyfiyyət dəyişikliklərini dəyərləndirmək məqsədilə monitorinq qiymətləndirmə təşkil olunub. Bununla yanaşı, cari ilin yanvar ayı ərzində müəllimlər “Virtual məktəb”də təqdim edilən müxtəlif qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə məktəbdaxili qiymətləndirmə həyata keçiriblər.

“Virtual məktəb” istifadəçiləri üçün rəsmi elektron poçt və ödənişsiz virtual saxlanc xidmətləri mövcuddur. Elektron poçt vasitəsilə Təhsil Nazirliyi ilə müəllimlər arasında, müəllimlərlə şagirdlər arasında məktəblərin rahat və təhlükəsiz mübadiləsi aparılır.

Həmçinin ITB həcmində olan virtual saxlanc xidməti vasitəsilə onlayn mühitdə tədrislə əlaqədar faylların saxlanması, paylaşılması və onlayn redaktə edilməsi imkanları təqdim edilir.

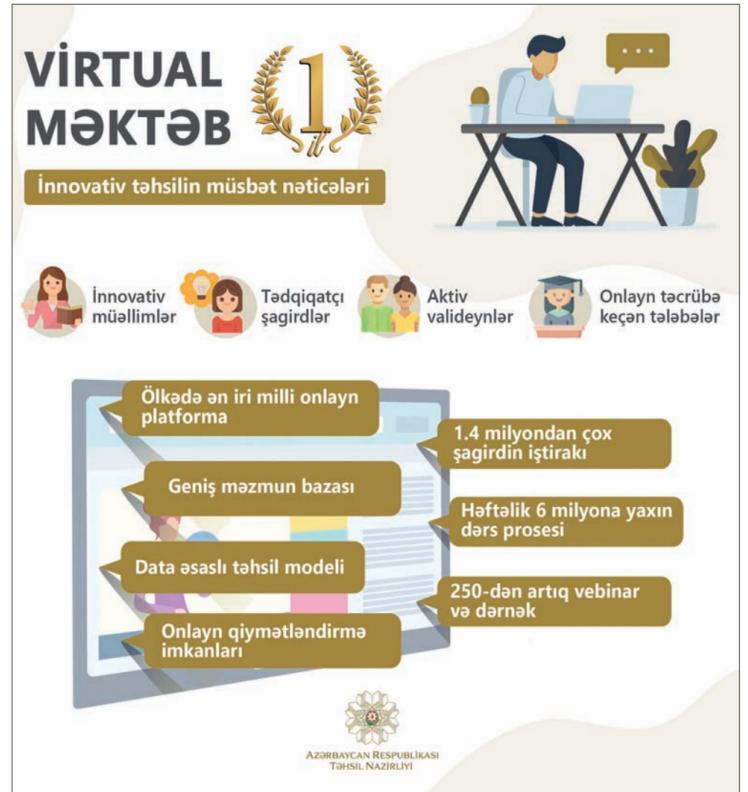
2021-ci il yanvar ayı üzrə statistik göstəricilərə əsasən, platformada ev tapşırığı və qiymətləndirmə modulundan ümumilikdə 1014743 nəfər, rəqəmsal lövhədən 201771 nəfər, ofis proqramları üzrə “Word” proqramından 132900 nəfər, “Excel” proqramından 30627 nəfər, “PowerPoint” proqramından isə 65233 nəfər istifadə edib.

Valideyn nəzarəti - “Virtual məktəb” vasitəsi ilə valideynlər övladlarının tədris prosesini izləyə bilər, bu da öz növbəsində şagird nailiyyətlərinin yaxşılaşdırılmasında öz müsbət rolunu göstərməkdədir. Belə ki, valideynlər platforma vasitəsi ilə şagirdin dərns prosesində iştirakına və nəticələrinə nəzarət edə bilər, ev tapşırıqlarının yerinə yetirilməsində yaxından iştirak edir, həmçinin, platformada təşkil edilən psixoloji dəstək saatları və digər maarifləndirici vebinar və tədbirlərə qoşula bilərlər.

Azərbaycan təcrübəsinin beynəlxalq səviyyədə öyrənilməsi - Son illər ölkədə təhsil sahəsində rəqəmsal texnologiyaların uğurlu tətbiqi nəticəsində Azərbaycanın “Microsoft” korporasiyasının formalaşdırıldığı, YUNESKO və İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının iştirak etdiyi “Təhsilin Rəqəmsal Transformasiyası üzrə Dünyanın Lider Ölkələri” koalisiyasında iştirakı mümkün olub. Koalisiya aparıcı ölkələrin texnologiya liderləri ilə təcrübə mübadiləsi əsasında rəqəmsal transformasiyanın daha effektiv və səmərəli olmasına dəstək olur. “Microsoft” şirkətinin rəsmi internet saytında Azərbaycanın uğurlu rəqəmsal təhsil təcrübəsindən bəhs edən məqalələr dərc olunub. Məqalələrdə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən pandemiyanın yaratdığı çətinliklərə cavab olaraq, qısa zaman kəsiyində seçdiyi düzgün strategiya, resurs və texnologiyalar vasitəsi ilə qurduğu onlayn təhsil imkanları barədə ətraflı məlumat verilib.

Data-əsaslı təhsil modeli - Platformada mərkəzləşdirilmiş monitorinq imkanı vardır ki, bu da öyrənmə nəticələrinə çevik reaksiya verərək, vaxtında düzəlişlər etməyə və effektiv tədris strategiyaları qurmağa şərait yaradır. Şagirdlərin testləri necə yerinə yetirdiklərini, hansı fənləri daha yaxşı mənimsdiklərini təhlil etmək üçün “Power BI” aləti vasitəsilə təhlil olunub, boşluqları müəyyən edib, məzmunu lazım olan yerlərdə zənginləşdirməyə imkan verir.

Texniki dəstək - “Virtual məktəb” saytında platformada fəaliyyətin təşkili ilə bağlı müəllim və şagirdlər üçün detallı video təlimatlar təqdim olunur. Həmçinin, platformadan istifadə ilə bağlı əlavə sualı yaranan vətəndaşlar üçün “Virtual Bələdçi” xidməti, 146-4 “Qaynar xətt” xidməti və *teams@tsii.edu.az* elektron poçt ünvanı fəaliyyət göstərir.

- “Virtual məktəb”də hazırda 1,4 milyondan çox şagird qeydiyyatdan keçib. 2020-ci ildə *virtual.edu.az* saytı “Amazon Alexa” reytinginə əsasən, Azərbaycanda ən çox müraciət olunan top 3 sayt siyahısına daxil olub.
- “Virtual məktəb”də keçirilən dərsləri daha maraqlı və öyrədici formada təşkil etmək məqsədi ilə müxtəlif interaktiv alətlər, tədris məzmunlu resurslar platformaya inteqrasiya olunub.
- Peşəkar inkişaf və məktəbdənkənar fəaliyyətin təşkili istiqamətində 22847 nəfər şagirdin iştirak etdiyi 34 dərnsək, 110326 nəfər müəllimin iştirak etdiyi 194 vebinar həyata keçirilib.
- 2021-ci il yanvar ayı üzrə statistik göstəricilərə əsasən, platformada ev tapşırığı və qiymətləndirmə modulundan ümumilikdə 1014743 nəfər, rəqəmsal lövhədən 201771 nəfər, ofis proqramları üzrə “Word” proqramından 132900 nəfər, “Excel” proqramından 30627 nəfər, “PowerPoint” proqramından isə 65233 nəfər istifadə edib.
- “Virtual məktəb” vasitəsi ilə valideynlər övladlarının tədris prosesini izləyə bilər, bu da öz növbəsində şagird nailiyyətlərinin yaxşılaşdırılmasında öz müsbət rolunu göstərməkdədir.
- “Microsoft” şirkətinin rəsmi internet saytında Azərbaycanın uğurlu rəqəmsal təhsil təcrübəsindən bəhs edən məqalələr dərc olunub. Məqalələrdə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən pandemiyanın yaratdığı çətinliklərə cavab olaraq, qısa zaman kəsiyində seçdiyi düzgün strategiya, resurs və texnologiyalar vasitəsi ilə qurduğu onlayn təhsil imkanları barədə ətraflı məlumat verilib.
- Platformada mərkəzləşdirilmiş monitorinq imkanı vardır ki, bu da öyrənmə nəticələrinə çevik reaksiya verərək, vaxtında düzəlişlər etməyə və effektiv tədris strategiyaları qurmağa şərait yaradır.
- “Virtual məktəb” saytında platformada fəaliyyətin təşkili ilə bağlı müəllim və şagirdlər üçün detallı video təlimatlar təqdim olunur.

“Yeni çağırışlar” onlayn müzakirə proqramının 14 aprel saat 20:00-da yayımlanacaq növbəti buraxılışının qonağı yazıçı, beynəlxalq bestseller müəllifi Mey Mask olacaq. Mey Maskın bestseller olan “Bir qadın plan qurarsa” kitabı 70-dən çox dilə tərcümə edilib. O, həmin kitabda həyat təcrübəsini, uğur qazanmağın yolları ilə bağlı düşüncələrini, eləcə də övladları İlon Mask, Kimbal Mask və Toska Maskı necə böyütdüyünü, çətinliklərini, uğurlarını və sevincələrini qələmə alır. Bununla o, insanları, xüsusilə qadınları daha uğurlu, daha inadkar, daha təşəbbüskar və sağlam olmağa səsləyir.

Mey Mask “Yeni çağırışlar” da

Mey Mask öz fəaliyyəti ilə informal təhsilin inkişafına xüsusi töhfə verir. O, bir çox cəmiyyət, dərnək, xəstəxana və universitetlərdə yazıçı, sahibkar, qida eksperti və moda simvolu kimi təqdimatlar edir.

Mey Mask maddi mənfəət güdməyən iki qlobal təşkilatın - məktəblərdə tərəvəz və meyvə bağları quran “Böyük yaşillıq” (Big Green) və bir milyondan çox qadını əhatə edən, müxtəlif fərdi peşə inkişafı proqramları və iş geyimləri təqdim edərək iqtisadi müstəqillik

qazanmağa dəstək olan “Uğur üçün geyin” (Dress for Success) şəbəkəsinin elçisidir. 45 ildən çoxdur ki, dietoloq olaraq öz qurduğu qidalanma biznesi təcrübəsi əsasında müxtəlif ölkələrdə çıxışlar edir, bu istiqamətdə məqalələr yazır, məsləhətlər verir. 15 yaşından bəri modellik fəaliyyəti ilə də məşğul olan xanım Mask 60 yaşlarında Times Meydanında yer alan 4 reklam lövhəsinin siması olaraq rekord vurub.

Öz sahəsində üç ölkədə zirvəyə çatan Mey Mask Cənubi Afrika Dietoloq-

ların ilk təmsilçisi, Kanada Məsləhətçi Dietoloqların prezidenti və ABŞ Təşəbbüskar Dietoloqlar, Diyetetik və Qidalanma Akademiyasının sədri olub.

Təhsil Nazirliyinin dəstəyi və “T-Network” platformasının təşkilatçılığı ilə davam edən proqramın bu buraxılışı da həmişə olduğu kimi Təhsil Nazirliyinin “Facebook” səhifəsi üzərindən Azərbaycan dilinə tərcümə ilə canlı yayımlanacaq. Mey Mask ilə görüşün informasiya tərəfdaşı “Belə belə işlər”dir.

Koronavirus pandemiyası ilə bağlı artıq xeyli müddətdir ki, insanlar evdə qalmağa, izolyasiya olmağa məcburdur. İnsanların uzun müddət evdə qalmaqları onlarda müxtəlif psixoloji pozuntuların yaranmasına səbəb olur. Bütün bu halları nəzərə alaraq Təhsil Nazirliyi 2020-ci ilin aprel ayından başlayaraq evdə qalan şagirdlərin, eləcə də bütün vətəndaşların mənəvi-psixoloji dəstəyə zərurət duyduğu hallarda müraciət edib yardım ala biləcəyi yeni 146-3 “Qaynar xətt”i istifadəyə verdi.

Artıq bir ildir ki, fəaliyyət göstərən “Qaynar xətt” xidmətində vətəndaşlara psixoloji yardımı məktəb psixoloqları həyata keçirir. Diqqətə çatdırmaq ki, vətəndaşlar həftə içi 5 gün, səhər saat 10-dan axşam saat 18:00-a qədər bu xidmətə zəng edərək faydalana bilərlər.

Onu da qeyd etmək ki, bir il ərzində xeyli vətəndaş bu xidmətdən yararlandı. Belə ki, 2020-ci ildə “Qaynar xətt”-ə 4789, 2021-ci il üzrə isə 562 zəng daxil olub. Daxil olan zənglər əsasən yaşlı insanlarda mövcud vəziyyətlə bağlı yaşanan təşviş, ailədaxili və qarşılıqlı münasibətlərdə müşahidə olunan emosional narahatlıq, məktəblərdə evdə mütəmadi olmaqla bağlı ortaya çıxan həvəssizlik, dərxiyyə halları, yeniyetməlik dövründə valideyn-övlad münasibətlərində qeyd olunan ünsiy-

yət problemləridir. Bundan başqa abiturientlərdə imtahan həyəcanı, kiçik yaşlı uşaqlarda yığılan enerjinin sərf olunmaması ilə əlaqədar davranış pozuntusu, kiçik yaşlı məktəblilərdə diqqət əskikliyi və hiperaktivlik, yaxın insanın itkisi ilə bağlı depressiv vəziyyətlə əlaqəli də zəng edənlər kifayət qədər üstünlük təşkil edir.

Bəs, vətəndaşlara psixoloji yardım necə göstərilir?

Öncə vətəndaş “Qaynar xətt” xidmətinə zəng edir. Vətəndaşla operatorlar tərəfindən qısa söhbət aparılır. Sonra xüsusi ixtisaslaşmış psixoloq tərəfindən heç bir ödəniş olmadan konsultasiya təşkil edilir. Psixoloq konsultasiya zamanı vətəndaşın hansı istiqamətdə psixoloji yardıma ehtiyacı olduğunu müəyyən edir. Beləliklə, vətəndaşa psixoloqlar tərəfindən yardım göstərilir, onunla mütəmadi olaraq söhbətlər aparılır.

Psixoloqlar daha çox nələri tövsiyə edirlər?

Psixoloqlar müraciət edən valideynlərin bir çoxunun övladlarının onlayn dərslərə adaptasiyası olmaqda çətinlik çəkdiyini deyirlər. Bunu nəzərə alan psixoloqlar valideynlərə təmkinlə uşaqlara gündəlik plan hazırlamağı məsləhət bilirlər. Psixoloqlar həmçinin mövcud vəziyyəti problemlə vəziyyət kimi deyil, ondan səmərəli istifadə etmək haqqında düşünməyi də tövsiyə edirlər. Uşaqlarla səmərəli vaxt keçirməli, onların hobbiləri ilə məşğul olmağın daha faydalı olacağını düşünürlər. Psixoloqlar eyni zamanda ev şəraitində olmasına baxmayaraq, şagirdləri fiziki aktivliyə cəlb etməli olduqlarını da vacib amillərdən hesab edirlər.

Niyazi RƏHİMOV

“Virtual məktəb” üzrə təhsil menecerləri təltif olunub

April 7-də Təhsil Nazirliyi tərəfindən “Virtual məktəb” layihəsi çərçivəsində fəaliyyət göstərən təhsil menecerləri ilə onlayn görüş keçirilib.

Tədbirdə Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov, Ümumi təhsilin təşkili və idarə olunması şöbəsinin müdiri müavini Orxan Abbasov, Təhsil Sisteminin İnformasiyalaşdırılması İdarəsinin rəisi Vüsal Xanlarov, layihə rəhbərləri və təhsil menecerləri iştirak ediblər.

Görüşdə çıxış edən nazir müavini Firudin Qurbanov “Virtual məktəb” layihəsi çərçivəsində görülən işlər barədə məlumat verib, 2020-ci ilin aprel ayından etibarən layihədə göstərdikləri səmərəli fəaliyyətə görə təltif edilən təhsil menecerlərini təbrik edib və onlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb.

Daha sonra layihə çərçivəsində təhsil menecerlərinin fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verilib. Qeyd edilib ki, 1 il ərzində ölkədə innovativ öyrənmə metodlarının və yeni yanaşmaların təhsilə sürətli inteqrasiyasına yol açmış “Virtual məktəb”də yaradılan imkanlardan istifadə üzrə müəllim və şagirdlərə dəstək göstərmək məqsədi ilə təhsil menecerləri fəaliyyətə başlayıb. Hazırda ölkə üzrə 62 menecer “Virtual məktəb” üzrə fəaliyyət göstərir. Hər bir menecer aid olduğu şəhər və region üzrə şagirdlərin ümumi 9 minlik böyük qruplarına, eyni zamanda, müəllimlərin böyük qruplarına nəzarət edir. Böyük şagird qruplarında menecerlər təhsilalanları mərkəzləşdirilmiş tədbir, müsabiqə və yarışlar haqqında məlumatlandırır, təhsillə bağlı material və təlimatları paylaşaraq, ümumi prosesə nəzarət edirlər. Müəllim region qrupları üzrə isə menecerlərin əsas fəaliyyəti təhsilverənlərin platforma üzrə çətinliklərinə kömək etmək, müvafiq təlimatlar vermək və mərkəzləşmiş şəkildə idarəetməni təşkil etməkdir. Təhsil menecerləri eyni zamanda, regional təhsil şöbələri ilə sıx əməkdaşlıq quraraq, region üzrə platforma ilə bağlı olan bütün sualların layihə mərkəzinə çatdırılmasına və qısa zamanda həllinə dəstək olurlar.

“SABAH qrupları” layihəsi Nobel festivalının tərəfdaşdır

Təhsil Nazirliyinin “SABAH qrupları” layihəsinin tərəfdaşlığı ilə “Gələcəyi ixtira edəkən” adlı II Orta Asiya Nobel Festivalı (Central Asia Nobel Fest) keçiriləcək. Nobel mükafatı laureatları Azərbaycandan və Mərkəzi Asiyadan olan tələbələr üçün həvəsləndirici video çəkəyi, həmçinin gənc tədqiqatçıları II Nobel Festivalında və Nobel Mühazirələri Həftəsində iştiraka dəvət etməyi qərara alıblar.

İki hissədən ibarət olan, Nobel mükafatı laureatlarının və görkəmli alimlərin iştirakı ilə planlaşdırılan onlayn elmi simpozium 7-9 və 12-16 aprel tarixlərində baş tutacaq.

Qeyd etmək ki, Orta Asiya Nobel Festivalı hər il 40 ölkədən minlərlə tələbə və professoru, 5 Nobel mükafatçısını, 3 İnkişaf Mükafatı laureatını, onlarla dünya alimini, eləcə də tanınmış mütəxəssisləri, beynəlxalq təşkilatların rəhbərlərini və əsas mütəxəssisləri bir araya gətirən misilsiz bir elm və təhsil tədbiridir.

Festival çərçivəsində alimlər bütün Orta Asiya və Qafqazdan olan elmi ictimaiyyət və tələbələr üçün çıxış edəceklər.

Çıxışları izləmək üçün qeydiyyat linki: <https://nobel-fest.in-policy.net/phone/index.html>

Qarabağ gündəliyi

Vətən müharibəsi. Danışıldıqca necə böyük qəhrəmanlıqların ortaya çıxdığı, torpaq həsrətinə, məğlubiyyət acısına, insan və ərazi itkisindən qaynaqlanan ruh düşkünlüyünə 44 gündə son qoyan bir savaş. Üstündən keçən hər gün, ay onun barəsində deyiləcək sözü azaltmır, əksinə hər ötən dövr 44 gündə necə zəngin bir tarix yazdığımızı bir daha gözlər önünə gətirir. 30 illik ağrını zaman aşımına məruz qalmadan ürəyində daşıyan millət həsrətinin, kədərinin, bütün acılarının üstündən zəfərlə xətt çəkdi. Bu şanlı tarixi yazanlar arasında müəllimlər, təhsil işçiləri də var. Biləsuvar Peşə Liseyinin coğrafiya müəllimi Nicat Nuriyev, psixoloqu İqbal Qəhrəmanov və istehsalat təlim ustası Elsevər Salayev də bir an belə düşünmədən qəhrəmanlıq tarixinin bir parçası olmağa tələsdilər. Üçü də vətənin çağırışına qoşuldu, savaşı və qaliblər cərgəsində geri döndülər. Nicat Nuriyev və İqbal Qəhrəmanov qazi, Elsevər Salayev isə veteran kimi. Onlardan biri, Liseyin psixoloqu İqbal Qəhrəmanov “Azərbaycan müəllimi”nin növbəti qazi qonağıdır.

Qalib ölkənin qəhrəman müəllimi

İqbal Qəhrəmanov:

“Düşmənlə üz bəüz gəldiyimiz, aradakı məsafənin 3-4 metrədək azaldığı vaxtlar olurdu”

Hər döyüşdən sonra...

İqbal müəllim Biləsuvarda doğulub. 1976-cı ilin aprelində. Bu ayın 12-də 45 yaşını tamam olub.

Bakı Dövlət Universitetinin Sosial elmlər və Psixologiya fakültəsinin məzunudur. Artıq 25 ildir Peşə liseyinin psixoloqudur, psixologiyadan dərs deyir.

Hərbi xidməti quru qoşunlarında keçib. Universitetdə təhsil alarkən Hərbi kafedra olduğundan zabit kimi hələ tələbəyə yetişməyə başlayıb. Buradakı təhsili ona piyadaların böyük komandirinin siyasi məsələlər üzrə müavini vəzifəsini tutmağa imkan verib.

Zabit olaraq Vətən müharibəsində də kənar qalmayıb. Ən ön sıralarda yerini alıb. Komandir müavini olaraq müharibənin ilk günlərindən – sentyabrın 29-dan cəbhədə olub: “Sentyabrın 28-də çağırış alan kimi

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinə müraciət etdim. Ağcabədidə təlimlərə qatıldım. Təlimlərdən dərhal sonra cəbhəyə yollandıq. Füzuli, Zəngilan, Cəbrayıl, Qubadlı istiqamətində gedən döyüşlərdə iştirak elədim. Oktyabrın 24-də Qubadlı uğrunda döyüşdə yaralandım və məcburən döyüşü tərk etməli oldum”.

Keçdiyi döyüş yolu o qədər uzun olmasa da, müharibə haqqında təəssürat yaratmağa imkan verir: “Müharibə və onun dəhşətlərini unutmamaq asan deyil. Baxmayaraq ki, ən öndə gedən biz deyildik. Bizdən əvvəl kəşfiyyatçı dəstə gedir, biz onları izliyorduk. Ona görə də döyüşlərimizin hamısı itki ilə nəticələnmirdi. Tez-tez düşmənlə üz bə-üz gəldiyimiz, aradakı məsafənin 3-4 metrədək azaldığı vaxtlar olurdu. Məsafənin azalması qorxmurduq. Artıq artilleriya zərbələri və ətrafımıza səpələnən qəlpələr də qorxut-

murdu bizi. Elə alışmışdıq ki, partlayış səsleri, ağır döyüş səhnələri görməmizdə adılmışdı”.

Bunun dəhşətli döyüş səhnələri nə alışmaq, yoxsa mövcud realıqla barışmaqı olduğunu anlamaq isə çətin deyil. İşğal altında illərdir inildəyən ərazilərimizi azad etməyin başqa yolu olmadığından İqbal müəllim kimi yüzlərlə, minlərlə gənc qanlı savaş realıqları ilə barışmış görünəndə, bunun elə də asan olmadığını bildirdilər. İqbal müəllim etiraf edir: “Müharibə çox çətindi. O qədər dəhşətlidir ki, hər döyüşdən sonra sağ-salamat qaldığımızı təəccüb edirdim”.

Mərmii yarası

Nəhayət, döyüşlərdən biri onu təəccübləndirməyib. Oktyabrın 24-də iştirak etdiyi həmin döyüşün Vətən müharibəsində düşmənlə güllə atdığı son döyüş oldu. O da bu

müharibənin bir çox qazisi kimi, artilleriya atəşi nəticəsində yaralanıb. Huşunu itirən döyüşçünü döyüş yoldaşları ordan uzaqlaşdırıb: “İrəliyə getmək tapşırığı almışdıq. Əmri yerinə yetirməliydik. Hər birimiz nəyin bahasına olursa-olsun, tapşırığı icra etmək istəyir, bu istəklə irəli atılmağa tələsirdik. Qubadlı istiqamətində gedən döyüşlərdən birində yaralanmışam. Artilleriya partlayışı oldu və məmni məni də tutdu. Sadəcə yaralandığımı anladım. Sonra huşumu itirdim. Məni döyüş bölgəsindən döyüşçü yoldaşlarım uzaqlaşdırıb”.

İqbal qəhrəmanlıq olan müəllim

Müharibənin yaraları sarıdır. Savaşda bir yumruğa dönüb düşmənlə tarixi cavabını verən millət artıq müharibənin yaralarını sarımağa başlayıb. İqbal müəllimin də yaraları var.

Füzuli Diaqnostika Mərkəzində, Şirvan Mərkəzi xəstəxanasında ağır günlər keçirib. Düzdür, indi də ağrıları davam edir. Ancaq artıq qalib ölkənin qəhrəman müəllimi olmağın haqlı qürurunu da yaşayır.

İndi də qəhrəmandır. Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamlarına əsasən “Cəsur döyüşçü”, “Füzulinin azad olunmasına görə” və “Cəbrayılın azad olunmasına görə” medalları ilə təltif edilib.

Vətən müharibəsi başa çatdı. Bu savaşda da bəxtinə şəhidlik yazılanlar, qədər qazilik olanlar çox oldu.

İqbal – bəxtigötürən deməkdir. Bəxti gətirib bu savaşda aldığı yaralara baxmayaraq salamat qalmaq bacaran qəhrəman müəllimlərdən sadəcə biridir. İqbal Qəhrəmanov da. Sadəcə təkcə təhsil sisteminin deyil, millətinin qürur mənbəyi olan minlərlə qəhrəmandan biri.

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Distant təhsil: tərəddüdlər və çağırışlar

Asaf ZAMANOV,

ADPU-nun elm və innovasiyalar üzrə prorektoru, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor

Hikmət ƏLİZADƏ,

BDU-nun Sosial elmlər və psixologiya fakültəsinin dekani, pedaqoji elmlər doktoru, professor

Hazırda dünya təhsil sistemində öz yerini inamla möhkəmləndirən, informasiya texnologiyalarının inkişafı ilə yeni uğurlar əldə edən distant təhsil son dövrlərdə daha da aktuallaşıb. COVID-19 pandemiyası şəraitində dünyada, o cümlədən ölkəmizdə onlayn dərslərin keçirilməsi zərurəti yarandı. İlk dəfə və qəfil onlayn formada dərs keçməyə məcbur olan müəllimlərin o vaxta qədər nə “TEAMS”, nə də “ZOOM” proqramları (platformaları) haqqında geniş məlumatı yox idi. Həqiqətəninə etiraf etməliyik ki, müəllimlərin mütləq əksəriyyəti bu təcrübəni qısa zaman kəsiyində əxz edə bildilər.

Distant təhsil tamamilə yeni bir təcrübədir. O dünya miqyasında son illərdə sürətlə genişlənir. Bəs, distant təhsilin üstünlükləri nədir ki, sürətlə inkişaf edir? Bu suala cavab verməyə çalışaq.

Dünyanın bütün ölkələrində təhsilin əyani forması ilə bərabər qiyabi formasından da geniş istifadə olunur. Bu təhsil forması zərurətdən yaranıb, daha çox insanın təhsil almasına xidmət edir. Qiyabi təhsil prosesində təhsilənlərə tədris semestri ərzində mühazirə və seminarlar qisaldılmış proqram əsasında tədris edilir və onlar imtahanlara müstəqil hazırlanırlar. Son illərdə dünyanın bir sıra ölkələrində distant təhsil qiyabi təhsilə alternativ forma kimi uğurla tətbiq edilməyə başladı. Qısa müddət ərzində böyük uğur qazanan təhsilin bu formasında təhsilənlər işdən sonra, ona münasib vaxtda təqdim olunan tədris materialı ilə tanış olur, müəllimin mühazirəsinə qulaq asır və lazım olduqda onunla onlayn əlaqə saxlaya bilir. Bəs distant təhsildən hansı hallarda istifadə etmək səmərəlidir?

Dünya sürətlə inkişaf edir və bunun nəticəsində istehsal prosesində yeni texnologiyalardan, avadanlıqlardan, cihazlardan istifadə etmək zərurəti yaranır. Əlbəttə, yeniliklərdən istifadə etməyi öyrənmək üçün işçilərin müəyyən təlimlərdə iştirak etməsi, onların nədən ibarət olduğunu, onlardan istifadə etmək qaydalarını öyrənməsi zəruridir. Bu zaman onlar təlimlərdə iştirak etmək üçün işdən ayrılmalı olurlar. Lakin işçinin işdən ayrılması heç də həmişə müdiriyyət tərəfindən təqdir edilmişdir. Məncərlər belə vəziyyətdə distant təhsil üstün sayırlar. İşçilər işdən sonra onlara münasib vaxtda, xüsusi proqramlar vasitəsi ilə yeni, zəruri bilik və bacarıqları distant yolla əldə edə bilərlər. Hazırda dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində böyük şirkətlər, firmalar, korporasiyalar və s. bu vasitədən geniş istifadə edirlər.

Ali təhsil ocaqlarının mütləq əksəriyyəti böyük şəhərlərdə yerləşir. Heyat təcrübəsi göstərir ki, mərkəzi şəhərlərdən uzaq yaşayan çoxlu sayda gənc var ki, onlar orta məktəbi bitirdikdən sonra sağlamlıq imkanı məhdud olan valideyninə və ya bacı-qardaşına qulluq etdiyinə, yaxud maddi vəziyyətinə görə (və ya başqa səbəbə görə) şəhərə köçərək təhsil ala bilmirlər. Təhsil ala bilməməsi onun gələcək karyerasına nəzərəcarpacaq dərəcədə təsir göstərir. Halbuki təhsil ala bilsəydi...Belə vəziyyətlərdə də distant təhsil öz uğurları ilə öyünə bilər.

Həyatda hamı sağlamlıq doğulmur, bu gün hər bir ölkədə sağlamlıq imkanları məhdud olan insanlar var. Məktəb yaş dövrünə aid olan uşaqlar xüsusi məktəblərdə təhsil alırlar. Lakin sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün hər gün məktəbə getmək müəyyən çətinliklər yaradır. Distant təhsil belə uşaqların daha rahat təhsil almaları üçün geniş imkanlara malikdir. Ali məktəbdə də distant təhsil sağlamlıq imkanları məhdud olan gənclər üçün yeni üfiqlər açır.

Distant təhsil fəvqəladə hallarda da şagird və tələbələrə təhsildən ayrılmasında üçün yeganə yol kimi qiymətləndirilir. 2020-ci ilin fevral ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı tərəfindən pandemiya elan ediləndən sonra məsk olar ki, dünya ölkələrinin mütləq əksəriyyətində təhsil onlayn formada həyata keçirilir. Orta məktəblərdə, xüsusən aşağı sınıflarda distant təhsilin tərəfdarı olmasaq da, şagirdlərin sağlamlığının qorunmasına üstünlük verildiyi üçün onlayn dərslərin keçirilməsini təqdir edirik. Fikrimizcə, şagirdlərlə onlayn dərslərin keçirilməsindən başqa özünəməxsus imkanlarından istifadə etmək daha faydalı olar. Məsələn, xəstə olduğu üçün məktəbə gələ bilməyən şagirdlərin təlimdə geri qalması, dərslərdən sonra uşaqlarla əlavə məşğələ və fakültativ məşğələ keçirilməsi üçün məktəblər imkanlardan yararlanmasını məqsədsəməvəfiq olardı.

Təbii ki, distant təhsil birmənalı qiymətləndirilmir. Onun əleyhdarları bu formada təhsilə cəlb olunanların informasiya texnologiyalarından çox istifadə etdiklərini

Tədrisin yeni formalarını axtarmaq, onun həyata keçirilməsinin ən səmərəli yollarını tapmaq bizim vəzifəmizə çevrilir

və bunun onların səhətinə ziyan olduğunu əsas arqument (digər arqumentlər də var) kimi vurğulayırlar. Bu (və digər) arqumentlərlə biz də razılaşırıq. Amma suallar yaranır: - Hər bir evdə uşaqların (hətta iki-üç yaşlı uşaqların) günün çox hissəsini internet və ya mobil telefonla oyun oynadığını kim şahidi olmayıb? Belə hallarda kim uşaqlardan mobil telefonu ala bilər, kompüterdən uzaqlaşdırıla bilər? Görəsən uşaqların internetdən onların inkişafına heç bir fayda gətirməyən oyunlardan istifadə etməsi yaxşıdır, yoxsa internetə tədris vəsaiti kimi baxması? Göründüyü kimi, distant təhsilin nöqsanları ilə bərabər üstünlükləri də var. Atalar demişkən “Hər yanlışda bir naxış var, hər ziyanda bir xeyir”.

Distant təhsilin yaranması və inkişaf zəruriliyi

Dünyada əsrlərin süzgecindən uğurla keçən elə təcrübələr var ki, onlar insanların fəaliyyətinin episentridə özünə yer tutmaq şəraitinə layiq görülmüşdür. Belə təcrübələrdən biri, bəlkə də birincisi təlim-tərbiyə prosesinin təşkilidir. Hələ qədim insan bu prosesin aliliyini, zəruriliyini, cəmiyyət həyatının inkişafının ayrılmaz tərkib hissəsi olduğunu başa düşmüş, gördükləri, eşitdikləri, dərk etdikləri, öyrəndikləri, bildikləri, zəruri saydıqları nə varsa, hamısını yeni nəsələ öyrətməyə çalışmışdır.

Təlim-tərbiyə prosesi zaman-zaman təcrübə topladıqca inkişaf etmiş, onun məzmunu təkmilləşmiş, öz məzmununu sadəcə olaraq bildiklərini (biliklərini) yeni nəsələ ötürməklə (öyrətməklə) başlanan bu proses sonradan bacarıq və vərdiş aşılamaq, kamil, ideal, səriştəli, hərtərəfli inkişaf etmiş şəxsiyyət yetişdirmək, tərbiyə etmək, inkişaf etdirmək, sosiallaşdırmaq və s. kimi vəzifələri öz üzünə götürür.

Zaman-zaman öz üzünə yeni-yeni vəzifələr götürən və onları böyük səylə yerinə yetirən təlim prosesi elə zaman kontekstində də bu vəzifələri yerinə yetirmə məntəqlərindən yararlanaraq dünyanın gedişini dəyişmiş, tarix yazmış dahi müfəkkirlər, müdrik insanlar, böyük-böyük sərkərdələr, görkəmli tarixi şəxsiyyətlər, öz keşfləri ilə dünyanın inkişafına təkan verən alimlər yetişdirməsi ilə fəxr etmiş, gördüyü işlərlə heç vaxt kifayətlənməyərək, öz işlərini təkmilləşdirmək üçün yeni yollar axtarmışdır. Əsrlər boyu insanlar müəllim-şagird münasibətlərinin təcəssümündə öyrənlərinin idraki və sosial bacarıqlar əldə etməsinin daha təkmil yollarını axtarmışlar. Təhsilin tarixi müfəkkirlərinin, maarifçilərinin, qabaqcıl müəllimlərinin təlim innovasiyaları ilə zəngindir.

Təhsilin tarixində pedaqoji cəhətdən maraqlı olan innovasiyalardan biri Kaleb Filips adlı bir şəxsin 1728-ci ildə Boston Gazette-də məktub mübadiləsi ilə ölkənin müxtəlif yerlərində yaşayan insanlara stenoqrafiya öyrətməyi təklif etməsi oldu. Bu məsafədən təhsilin yaranması idi. Sonrakı dövrlərdə insanlar radio və televiziya vasitəsi ilə bilik öyrətmək imkanlarını sınaqdan keçirdilər.

Dünya IV sənaye inqilabına doğru sürətlə irəliləyir. Biz artıq bu inqilabın astanasındaydıq. Kompüter, internet, sosial media vasitələri, sosial şəbəkələr, onlayn ünsiyyət, onlayn ticarət, onlayn nəzarət və s. artıq həyatımızın ayrılmaz hissəsinə çevrilərək bizi yeni sənaye inqilabına doğru aparır. Qısa zaman kəsiyində baş verən bu yeniliklər insanların internet resurslarından daha məharətlə istifadə etməsinə zərurətə çevirir. İnsanlar bu tələblərdən irəli gələn vəzifələri asanlıqla fəth edə bildi. İndi insanların mütləq əksəriyyəti internetin imkanlarından istifadə edərək, təkcə bir-birləri ilə əlaqə saxlamır, həmçinin onlara lazım olan digər fəaliyyətləri də həyata keçirə bilərlər: - lazım olan məlumatı əldə edir, ticarət məsələlərini reallaşdırır; müxtəlif ölkələrə səyahət üçün təyyarə bileti, mehmanxanada yer və s. sifariş edə bilərlər. İnternetin imkanları nəhayətsizdir və insanlar bu imkanlardan

getdikcə daha çox yararlanırlar, bu imkanların rahatlığını artırır və vaxtına qənaət etmək imkanı yaradır. Buna görə də insanların internetin imkanlarını müxtəlif sahələrdə sınaqdan çıxarmaqla öz fəaliyyətlərinin səmərəliliyini artırmağa çalışması təbii bir prosesdir.

Artıq bir müddətdir ki, təhsil sahəsində də bu imkanlardan istifadə edilir. İlk vaxtlarda dərs prosesində audio və video materialların təqdim edilməsi, məlumatların toplanması və s. istiqamətində faydalı vasitə kimi uğurla sınaqdan çıxan internetin imkanları getdikcə artıdı və internetin distant təhsilin təşkili sahəsində nəhayətsiz imkanlara malik olması məlum oldu. Distant təhsilin zəruri olduğu öz təsdiqini tapdı və xüsusən ali təhsil sahəsində müxtəlif ölkələrdə (Birləşmiş Krallıqda, ABŞ-da) bu sahədə daha çox iş görüldü. Bu ölkələrin təcrübəsindən yararlanaraq Türkiyə, Pakistan, Hindistan, Çin və digər Şərqi ölkələrində də distant təhsilin coğrafiyası genişləndirildi.

Bu gün ənənəvi tədris proqramları təklif edən bir çox təhsil və qeyri-təhsil müəssisələri daha geniş auditoriya əldə etmək üçün internetin imkanlarından yararlanmağa çalışırlar. Çoxlu sayda universitetlərdə təhsilin ənənəvi formada təşkil ilə paralel distant təhsil həyata keçirilir. İnternet imkanları təhsilin daha əlçatan və daha keyfiyyətli olmasına şərait yaradır.

Tədris prosesi mahiyyəti etibarilə ali tələbələrə (şagirdlərin) bilik və bacarıqlar əldə etməsi üzərində qurulur. Bu prosesdə iştirak edən öyrəndənin və öyrənlənin hər ikisinin fəal olması zəruri sayılır. Fəal və interaktiv təlim metodlarının tətbiqi şagirdlərin fəallığını və fəaliyyətinin müstəqilliyini nəzərəcarpacaq dərəcədə artırır. Distant təhsil isə şagirdlərin idraki fəallığının və müstəqil təlim fəaliyyətinin reallaşması baxımından daha geniş imkanları ilə seçilir. Belə ki, istər orta məktəb şagirdi, istər ali məktəb tələbəsi, istərsə öz peşə ixtisasını artıran işçilər üçün distant yolla təhsil almaq könlü olduğu üçün, bu seçimi edənlərdə təhsil almaq motivasiyası daha güclü olur. Motivasiyanın güclü olması onların idraki fəallığını artırır, onları müstəqil olaraq məlumat axtarmağa, öyrənməyə, əlavə məlumatlar tapmağa, tapdıq məlumatları müqayisəli təhlil etməyə, ehtiyac olduğu halda müəllimə və yoldaşlarına müraciət etməyə, onlarla dialoqa girməyə, mübahisə etməyə, gerçəkliyi daha dərindən dərk etməyə, onun həyata tətbiqi yollarını öyrənməyə və s. istiqamətləndirir.

Pedaqoji anlayışlar sistemində “onlayn sinif otağı” (“onlayn auditoriya”) anlayışı da daxil olub. Onlayn sinif otaqları ənənəvi sinif otaqlarından çox fərqlidir. Ənənəvi sinif otaqları müəllimlərlə təhsilənlərin görüşükləri eyni məkana kimi qəbul olunub. Bu sadə məkanda müəllim öz yetimlələri ilə birlikdə təlim fəaliyyətinə daxil olur. Bu məkanda müəllimlərin öyrəndənlə öyrənlən arasındakı ünsiyyətə bağlıdır. Məhz bu ünsiyyətin işığında təhsilənlər bilik, bacarıq və vərdişlərə yiyələnir, inkişaf edirlər. Şagird və tələbələr vizual olaraq onların qarşısında müəllimin olduğunu görür, hər bir an istənilən məsələ ilə bağlı ona müraciət edə bilər, onunla birlikdə rastlaşdıqları çətinliyi dəf edir, başa düşülməyən məsələ ilə bağlı ona sual verir, müzakirəyə daxil olur və s. Yeni biliyi qavrama, anlama, tətbiq etmə, analiz, sintez, qiymətləndirmə hamının gözü qarşısında baş verir. Şagird və tələbələr yalnız müəllimlərdən deyil, həmçinin bir-birindən öyrənirlər, axı möcüzəli sinif otağında müəllimlə ünsiyyətdən əlavə öyrənlənlər arasında da ünsiyyət var.

Distant təhsildə də sinif otaqları mövcuddur, amma bu məkanda onlayn olması müəllimlə öyrənləni, o cümlədən öyrənlənləri bir-birindən ayırır. Düzür, distant təhsilin sinxron formada təşkilində bu prosesin iştirakçıları bir-birlərini onlayn görə bilərlər. Bu, üz-üzə görüş deyil. Elə buna görə də onlayn məkanda müəyyən bir psixoloji maneə vardır və birmənalı şəkildə hamı tərəfindən bu ünsiyyətin canlı ünsiyyətə əvəz edə bilməməsi

qəbul edilir. Lakin... bir məsələyə diqqət yönəltmək istərdik. Müasir həyatımızın məişət təcrübəsində media vasitələri ilə insanlararası əlaqələrin genişlənməsini hər birimiz asanlıqla müşahidə edirik. Bu gün hər yerdə - həm iş prosesində (həmçinin təhsil müəssisəsində), həm nəqliyyatda, həm istirahət zamanı, hətta yemək yeyəndə, həm də evdə insanların bir-biri ilə telefonda votsap, feysbuk və s. sosial media vasitələri ilə əlaqə saxlamasına, skaypla danışmasına rast gəlmək olur. Sosial media vasitələri günü-gündən çoxalır, buna müvafiq olaraq onlardan istifadə halları da artır. Onlar artıq həyatımızın bir hissəsinə çevrilərək, müasir dövrdə insanların özü də hiss etmədən insanlararası ünsiyyət tələbatının ödənməsində mühüm rol oynamağa başlamışdır. Bu, ünsiyyətin yeni formasıdır. Yaşlı nəsil buna alışmağa çalışır, gənc nəsil isə bunun içində böyüyür. Media vasitələrinin həyatımıza daxil olması distant təhsil prosesinə alışmaq üçün təkan verir və tədriscən onlayn sinif məkana qəbul edilməyə başlayır.

Onlayn sinif məkanda özünəməxsusluqları var. Ənənəvi dərs prosesində yalnız müəllimin verdiyi məlumatlarla kifayətlənməli olan şagird və tələbələrə dərs ilə bağlı məlumatlar əldə etməsi üçün onlayn məkanda imkanları kifayət qədər genişlənir, onlar istənilən vaxt məlumat əldə etmək imkanına malik olurlar. Buna görə onlayn sinif otağında uğur qazanmaq üçün müəllim təhsilənlərin idrak motivasiyasının formalaşması və inkişafına xüsusi diqqət göstərməlidir.

Bəzən elə düşünürsən ki, onlayn sinif otağında dərs prosesində müzakirə imkanı məhduddur. Halbuki, onlayn dərslər zamanı anı mesajlaşma və ya digər sosial media kimi sinxron onlayn vasitələrdən istifadə etmək mümkündür. Təhsilənlər bu vasitələrin köməyi ilə müəyyən məsələlər haqqında qısa vaxt ərzində öz fikirlərini bildirirlər. Təlim prosesində bu vasitələrdən hər hansı bir məsələnin müzakirəsi üçün istifadə etmək mümkündür və bu, müəllimin pedaqoji ustalığından aslıdır.

Sinif otaqları bütün dövrlərdə xüsusi möcüzələrə malik olan sosial məkana kimi dəyərləndirilib. Bu məkanda uşaqlar var, onların ünsiyyəti var, bu ünsiyyətdə uşaqların küsüb-banşması var, bu məkanda dostluğun özülünün qoyulması var, bu məkanda uşaq konfliktləri var, bu məkanda oğlan və qız var, bu məkanda uşağın ilk məhəbbəti var, bu məkanda insanların qazandığı uğurlar və uğursuzluqlar var, bu məkanda... Bu məkanda müəllimlərin bir-biri ilə əlaqə saxlaması, onları sadalamlaq bitməz, uşaqlar bu məkanda böyüyüb, yeniyyətə çevrilir, gündüzlərini ilk dövrlərini burada yaşayır, uşaqlarla birlikdə bu məkanda müdrik, humanist, gülürüz, insana sevgisi ilə digər bütün insanlardan fərqlənən müəllim, hamının sevdiiyi, ehtiram bəslədiyi, həyatın pillələrində onun məsləhətləri ilə uğur qazandıqı, uğur qazandıqca daha dərindən sevilen və məsləhətlərinə qulaq asılan müəllim var, bu məkanda acıdır, necə dəyərlər, “qanı acı - dili acı” müəllim də var. Bəzən belə müəllimin sinfin sosial məkanda olmasına heylsilənirik, axı belə müəllimin dərslərini şagirdlər öyrənmək istəmir. Amma bəlkə də bu müəllimin olması nə vaxtsa biza, indi isə təhsil alanlara insanı dəyərləndirməyi öyrədir, kimi nümunə seçməyi, kimi sevməyi, kimsə hörmət etməyi, kimi sevməyi, kimdən uzaq qaçmağı və s. öyrədir. Sinif məkanda müəllimlərin bitib tükenən deyil. Təhsil alanların sosiallaşmasında bu məkanda rol nəhayətsizdir. Amma bu məkanda özünəməxsus idarəediciyi var, o nə müəllimdir, nə də təhsil alan, sinfi idarə edən sinif məkanda mövcud olan ünsiyyətdir. Başqa sözlə desək, bu məkanda mövcud olan insanların bir-biri ilə ünsiyyəti. Onlar bir yerə yığılanda sinifdaxili münasibətlər sistemini təşkil edir. Sinif məkanda mövcud olan sinifdaxili münasibətlər sisteminin xarakterindən asılı olaraq, burada olan insanlar bir-birləri ilə ya əməkdaşlıq edir, nə-sə axtarı, tapır, təhsilənlər yeni biliklərə yiyələnir, sosiallaşırlar, ya da... hamı dərslər nə vaxt bitəcəyini gözləyir. Göründüyü kimi, sinifdaxili münasibətlər sistemi dərslər keyfiyyətini artırır əsas amilə çevrilir. Bəs onlayn dərslərdə belə imkanlar varmı?

Təbii ki, onlayn dərslərdə bu imkanlar məhduddadır, çox-çox məhduddadır. Müəllim və şagirdlər eyni bir məkanda olurlar, onların hamısı müxtəlif məkanda, təkcə kompüterin qarşısında əyləşirlər. Düzür, onlar bir-birlərini görürlər. Görəsən, bu, ünsiyyət üçün kifayətdirmi? Əlbəttə, bu suala birmənalı cavab vermək çox çətindir. Amma müəllim onlayn sinifdə dərslər bütün iştirakçıları arasında ünsiyyət yaratmağa, onlayn sinif məkanda formalaşdırmağa çalışmalıdır. Təbii ki, bu işin çətinlik dərəcəsi haqqında mübahisə etməyə ehtiyac yoxdur, amma bunun qeyri-mümkün olması da demək düz deyil. Onlayn dərslərin təcrübəsi göstərir ki, onu həyata keçirmək mümkündür. Müəllimlər bunu reallaşdırmaq üçün rəngarəng yollara malikdir. Məsələn, dərslər ortasında müəllim təhsilin ənənəvi formada təşkilində olduğu kimi, müəyyən bir problem yaradaraq, şagirdləri quprulara bölüb, onların müzakirəsini təşkil edə bilər. Bu, sifətindəki məsələdir, amma müəllimlər bu reallığı bilməlidirlər, onların həyata keçirdiyi onlayn dərslərin keyfiyyəti onlayn sinif məkanda iştirakçıları arasında ünsiyyətin yaradılmasından aslıdır. Bir pedaqoji həqiqəti unutmaq olmaz ki, şagirdlər təkcə müəllimlərdən deyil, həmçinin bir-birlərindən öyrənirlər. Media vasitələri məişətimizdə ünsiyyət vasitəsinə çevrildiyi kimi distant təhsil də onlayn dərslərdə bu vəzifələri yerinə yetirir.

Onlayn ünsiyyət dünyanın sürətli inkişafının nəticəsi kimi qiymətləndirilir. Gözümüzün qarşısında ünsiyyətin bu forması sürətlə artır. Onlayn dərslərin tərəfdarlarının olmasında da, görülmür, bu reallıqla razılaşmalıyıq. Yoxsa, Sabirin təxminən yüz il əvvəl dediyi “Dindirir əsr bizi, biz isə dinnəyiriz” ifadəsinə sadıqlığımızı nümayiş etdirmiş olarıq. Əsr dindirəndə, dinnək lazımdır. Məsələyə bu prizmadan yanaşdıqda distant təhsilin formalarını axtarmaq, onun həyata keçirilməsinin ən səmərəli yollarını tapmaq bizim vəzifəmizə çevrilir. Bu vəzifənin həyata keçirilməsinin yolu təcrübə mübadiləsindən keçir.

Ötən bir il ərzində 188 ölkədən olan 1.5 milyard şagird məktəblərə gedə bilməyib. Şagirdlər hər yerdə bu gün açılan və ertəsi gün bağlanan məktəblərlə qarşılaşırlar ki, bu da onların təhsilinə ciddi mane olur. Koronavirus pandemiyası hələ də tüğyan etdiyindən bir çox təhsil sistemləri çətin vəziyyətdədir. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) YUNESKO, UNICEF və Dünya Bankı ilə əməkdaşlıq çərçivəsində müxtəlif ölkələrdə vəziyyəti izləyir, məktəblərin bağlanması tutmuş məsafədən tədris və müəllimlərin peyvənd olunması, şagirdlərin tədrisə məktəbə qayıtmasına qədər bütün məlumatları toplayır. OECD-nin aprelin 2-də təqdim olunmuş “Məktəb təhsilinin vəziyyəti” (The State of School Education) adlı yeni hesabatında böhrandan keçən bir il ərzində dünyada təhsilin vəziyyəti barədə 30 ölkədə aparılmış tədqiqatın nəticələri öz əksini tapıb. OECD-nin Təhsil və Bacarıqlar Departamentinin direktoru Andreas Şlyaxer ayrı-ayrı ölkələrdə təhsil strategiyalarının necə dəyişdiyinə, müəyyən strategiyaların təsdiqlənməsi- təsdiqlənmədiyinə və təsirlərinə dair ətraflı təqdimat edib.

OECD dünyada təhsilin vəziyyətinə dair yeni hesabatını yayıb

Məktəb təhsilinin vəziyyəti

Distant təlim

Məktəblərin bağlanması zamanı rəqəmsal resurslar təhsil üçün həyati əhəmiyyət daşımağa başlayıb, pandemiya müəllim və şagirdləri dərslərə tez uyğunlaşmağa və internetdə oxumağa məcbur edib. Rəqəmsal texnologiyaların imkanları pandemiya zamanı həddən çoxdur. Bu texnologiyalar insanların necə, harada və nə vaxt oxumaları, öyrənmələrinə tam yeni cavablar tapmağa imkan verir. Biliklərin yayılmasında müəllimlərin rolu yeni biliklərin yaradıcıları kimi artıb. Artıq rəqəmsal təhsil sistemləri təhsilçilərin sadəcə öyrətməklə

kifayətlənmir, eyni zamanda onların necə təhsil aldığı, onları maraqlandıran problemlərin həllini izləməyə imkan verir. Virtual laboratoriyalarda tələbələr öz eksperimentlərini aparmağa, nəticələrin hazırlanması və öyrənilməsi üçün zəmin yaradır. Lakin böhran bir çox təhsil sistemini qəfil yaxaladı. “PISA-2018” qiymətləndirməsi həm ölkələr arasında, həm də onların daxilində müəllimlərin İKT bacarıqlarında geniş fərqləri aşkar edib. Nəticədə çoxları distant tədrisin davamlılığını təmin etməkdə çətinlik çəkib.

Pandemiya zamanı tədris

Məktəblərin bağlanması ilk dövründə 8 ölkədə bütün şagirdlər ibtidai və orta məktəb səviyyəsində, həmçinin 12 ölkədə ümumtəhsil səviyyəsində distant təhsil alırdılar. Hələ də 15 ölkədə şagirdlərin 75%-dən çoxu ibtidai, 14 ölkədə orta, 13 ölkədə yuxarı sinif səviyyəsində distant təhsil alır.

Danimarka təhsil səviyyəsinə görə özünün fərdi yanaşması ilə fərqləndi: təhsilçilərin 25%-dən azı ilk təhsil ili ərzində distant təhsil alır. Məktəblərin bağlanması ikinci dövründə yalnız Latviya, Niderland və Sloveniyada bütün şagirdlər ibtidai, orta və yuxarı təhsil səviyyələrində distant təhsil alır. Avstriya, Danimarka və Estoniya da tədrisin yuxarı səviyyədə təşkil olunduğunu bildiriblər. Ən azı 7 ölkədə təhsilçilərin 75%-dən çoxu ibtidai və orta, 6 ölkədə isə yuxarı sinif səviyyəsində distant təhsil almağa

davam edirlər. Məktəblərin bağlanmasının üçüncü dövründə yalnız Latviya və Niderland bildirib ki, bütün şagirdlər təhsilin ibtidai, orta və yuxarı səviyyələrində distant təhsil alırlar. Müqayisəli məlumatlara malik ölkələrin bəzilərində bütün şagirdlər məktəblərin açıldığı ilk dövr ərzində məktəbə əyani gediblər. Bu, ibtidai və orta məktəb səviyyələrində 11, yuxarı səviyyədə isə 12 ölkəyə aiddir. 7 ölkədə, demək olar ki, bütün şagirdlər ibtidai, orta və yuxarı siniflər səviyyələrində təhsil müəssisələrinə qayıdıblar.

Çili, Kolumbiya, Çexiya Respublikası, Danimarka, İngiltərə, Litva, Slovakiya Respublikası, Sloveniya və İspaniyada şagirdlərin yarıdan azı məktəbə qayıdıb. Yalnız iki ölkədə (Almaniya və Yaponiya) məktəblərə qayıdışla bağlı qərar yerli idarəetmə səviyyəsində məktəblərin öz istəyi ilə qəbul edilib.

Təhsilçilərin dəstəklənməsi

Məktəblərin açılmasının üstünlükləri sağlamlıq riskləri ilə müqayisə olunmalıdır. Əvvəlki epidemiyalardan məlumatları göstərir ki, məktəblərin bağlanması infeksiyaların 15%-ə qədər qarşısını ala bilər. Bu təsir digər dövlət tədbirləri ilə müqayisədə (məsələn, iş yerində sosial məsafə yoluxmanı 73% , xəstəlik hallarının təcrid edilməsini təxminən 45%-ə qədər azalda bilər) cüzdür. Bəzi ölkələrdə kiçik yaşlı uşaqlarla virusun yoluxma riskinə ən çox məruz qalan yaşlı nəsil arasında qarşılıqlı əlaqələr yüksək səviyyədə müşahidə olunur. Müxtəlif ölkələrdə infeksiya risklərinin azaldılması üzrə müvafiq tədbirlərin tətbiq edilməsi zamanı keyfiyyətli tədrisin təmin olunması ilə bağlı bir sıra addımlar atılıb. Təhsil və səhiyyə orqanları arasında davamlı və səmərəli əlaqələndirmə tədrisin davam etdirilməsini təmin etmək üçün zəruridir.

Sağlamlıq risklərinin azaldılması

Bir sıra ölkələr 2019/2020-ci tədris ili ərzində əyani təhsil təmin edərkən, digərləri daha yüksək təhsil səviyyələrini üçün məktəblərin açılışını təxirə salıblar. Sosial məsafə koronavirusun yayılmasının qarşısını almaq üçün ən səmərəli tədbirlərdən biri oldu. Məktəb kontekstində bu, uşaqlar arasında ünsiyyətin azalması və onların arasında 1-2 metr təhlükəsiz məsafənin saxlanması deməkdir. Təhsilin bütün səviyyələrində məktəblərin korrektiv və fiziki hazırlıq 2020-ci ildə 10 ölkədə 8-də məktəblərin ilk qapanmasından sonrakı dövrdə ən geniş yayılmış strategiya idi. Ölkələrin yarısı həmçinin yaş qruplarından asılı olaraq, şagirdlərin tədrisə siniflərə qayıtması üçün tədbirlər görüb, sinifdənkənar fəaliyyəti isə dayandırdı. Əyani və distant təhsilin əlaqələndirilməsi kimi strategiyalar ibtidai təhsil səviyyələrinə nisbətən orta təhsil səviyyəsində daha çox tətbiq olunub. 13 ölkə 2020-ci ildə məktəblərin bağlanmasının ilk dövründən sonra tədris cədvəlinə normal qayıdışlarını və ibtidai səviyyədə tədrisi bərpa etdiklərini bildirib. Onlardan 11 ölkədə may-iyun aylarında təhsil müəssisələri yenidən açılıb, digər iki ölkə - Kanada və Türkiyədə isə ölkə daxilində məktəblərin əksəriyyəti növbəti təhsil ilinə qədər qapalı qalıb. Yeni Zelandiya istisna olmaqla, bu ölkələrin hamısı Şimal yarımkürəsində yerləşir, burada yay təfəviri iyun ayının sonlarında başlayır. Yalnız iki ölkə - Braziliya və Portuqaliya 2020/2021-ci tədris ilini məktəblərin bağlanması ilk dövründən sonra ibtidai və ya orta səviyyədə, təhsildəki mümkün itkiləri kompensasiya etmək üçün uzadıblar. Digərləri təlim cədvəlinin yenidən təşkil olunmasını təklif ediblər.

Müəllimlərin dəstəklənməsi

Məktəblərin yenidən açılması və distant tədrisə keçid müəllimlərin fəaliyyətinə hədsiz təsir göstərib. Böhran onların bir çoxundan virtual təlim təhsil materiallarının əldə edilməsinə tələb edib. Bəzi hallarda, bu, onların işinə yeni vəziyyətlər əlavə edib: şagirdlərə dəstək və resursların əlaqələndirilməsi, valideynlərlə qarşılıqlı əlaqələrin genişləndirilməsi və ya məktəblərdə yeni inzibati, tibbi və təhlükəsizlik prosedurlarının tətbiqi. Bəzi kontekstlərdə müəllimlərin çatışmaması imkanları daha da məhdudlaşdırıb və məktəblərin

sinif ölçülərini azaltmaq və ya müxtəlif hibrid tədris modellərini tətbiq etmək qabiliyyətinə məhdudiyətlər yaranıb. Yeni tələblər bəzi ölkələri öz kadr və mühitinə uyğun yeni bacarıq və təhsil materiallarının əldə edilməsinə tələb edib. Məsələn, Yaponiya 2020-ci ilin ortalarında məktəblərdə heyətin tərkibini tənzimləmək və müəllimlərin dərslər yükünü yüngülləşdirmək üçün əlavə pədaqoji heyəti işə götürmək məqsədilə əlavə büdcəni 2021-ci ilin mart ayında qədər təmin edib. Bu çərçivədə ibtidai və orta məktəblərdə 84900-ə qədər əlavə müəllimin işə götürülməsi nəzərdə tutulur.

Müəllimlərin vaksinasiyası

Müəllimlərin peyvəndlənməsi sosial məsafə və ciddi gigiyena tədbirləri ilə yanaşı, məktəblərin yenidən açılmasından sonra əyani təhsilin təhlükəsizliyini artırmağa kömək edə bilər. 2021-ci ilin mart ayına olan məlumata əsasən xüsusi tədqiqat göstərdi ki, 30 ölkədə 19-u prioritet istiqamət kimi məktəbəqədər və orta təhsil səviyyəsində müəllimlərin peyvəndlənməsi üzrə milli tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bu ölkələr Avstriya, Macarıstan, Almaniya, İsrail, İrlandiya, İspaniya, İtaliya, Kolumbiya, Latviya, Litva, Polşa, Portuqaliya, Rusiya Federasiyası, Slovakiya Respublikası, Sloveniya, Türkiyə, Çili, Çexiya Respublikası və Estoniya-ya aiddir. Almaniya 2021-ci ilin fevral ayının sonunda ibtidai məktəb müəllimləri və xüsusi təhsil müəssisələri üçün peyvənd kampaniyası başlanıb. Belçika, Kosta-Rika, Danimarka, İngiltərə, Finlandiya, Fransa, Yaponiya, Hollandiya, Norveç, İsveç və İsveçrə kimi ölkələrdə müəllimlər, ümumiyyətlə, əhali ilə eyni peyvənd cədvəlinə tabedir və ya müəllimlərin peyvənd cədvəli hələ müəyyənləşdirilməyib.

Fransada, məsələn, 29 mart 2021-ci il tarixinə bu sahədə heç bir qərar qəbul edilməyib, hökumət həssas peşələr üçün məqsədlə peyvənd kampaniyası çərçivəsində 2021-ci ilin aprel ayının ortalarında və ya sonunda müəllimlərin peyvənd edilməsinin mümkünlüyünü öyrənir. Müəllimlərin peyvənd olunmasına üstünlük verən ölkələrin əksəriyyətində müəllimlər arasında prioritetləşdirmə meyarlarını qəbul ediblər. Yaşlı insanlarda xəstəliyin ağır formalarının inkişaf riski nəzərə alınaraq, bir neçə ölkə (Avstriya, Çili, Kolumbiya, Çex Respublikası, Almaniya, Macarıstan, Latviya və Sloveniya) müəllimlərin peyvəndlənməsini prioritet hesab edib. Digər bir meyar isə Almaniya, Latviya, Polşa, Portuqaliya, Sloveniya və İspaniyada vaksinasiya qaydasını müəyyən etmək üçün istifadə olunan təhsil səviyyəsi ilə bağlıdır. Latviyada isə, məsələn, uşaqlarla üz-üzə işləyən müəllimlərə (məktəbəqədər və xüsusi təhsil müəllimlərinə) üstünlük verilib.

Oruc MUSTAFAYEV

Tərbiyə sistemində milli-mənəvi dəyərlərə istinad olunmalıdır

Bu gün hər birimiz yaşadığımızdan dolayı əsəb, bəzi hallarda stressli anlar keçiririk, hətta depressiyaya belə düşə bilərik və bu inkar olunmazdır. Nə yaxşı ki, yaşadığımız və əldə etdiyimiz həyat təcrübəsi bizlərə müəyyən gərginlikləri, əsəbi anlarımızı daha “soyuc başla” düşünməyi, təhlil etməyi və bundan ağılla, düzgün qərar verməklə çıxmağa imkan verir. Ancaq gəlin görək, istənilən xoşagəlməz hadisələrdən hamı eyni dərəcədə sakit düşüncə ilə çıxmağı bacarırmı? Xüsusilə yeniyetmə və gənclərimiz həyatlarında baş verən psixoloji dönəmlərdən və yaxud rastlaşdıqları çətinlikləri doğru, düzgün şəkildə təhlil edərək onlardan çıxmağı bacarırlarmı? Həmsöhbətimiz Təhsil İnstitutunun Psixologiya və xüsusi təhsil şöbəsinin müdiri, psixologiya üzrə elmlər doktoru Elxan Bəylərova bu və digər məqamlara toxunduq.

Assosial davranış

Bu gün COVID-19 pandemiyası bir çox sahələrdə əsaslı dəyişikliklərə səbəb olub. Başarıyyət yeni ictimai, iqtisadi və sosial münasibətlər ərəfəsindədir. Bütün bu hadisələrin fonunda diqqət yetirilməli olan məqamlardan biri də yeniyetmə və gənclərin psixoloji durumuna təsir edən halların baş verməsidir. Elxan Bəylərovun sözlərinə görə, bu məsələdə pandemiya ilə qloballaşmanın neqativ təsirləri “cəmləşərək” çox mürəkkəb bir vəziyyət formalaşdırılmışdır. Assosial davranış, xüsusilə, yeniyetmələr və gənclər arasında güclənib. Bu qarşılaşdığımız bir çox məqamlar şəxsiyyətin formalaşdırılması və inkişafı probleminə, insan amilinə yenidən nəzər salmağı, yeni dövrün tələblərinə uyğun tərbiyə sistemi formalaşdırmağı cəmiyyətin əsas məsələlərindən birinə çevirmişdir.

Elxan müəllim deyir ki, yeniyetməlik dövrünü “dönüş dövrü” və “böhran dövrü” de adlandırlırlar. Uşaq öz həyatının bir mərhələsindən digərinə, yeniyetməliyə keçir. Bu vaxt istər fiziki, istərsə də psixi inkişafda sürətli irəliləyişlər baş verir.

Yeniyetmələrin əsas problemlərindən biri...

Yeniyetmələrin əsas problemlərindən biri valideynlərlə qarşılıqlı münasibətdə yaranan anlaşılmaqlıqlardır. Həmsöhbətim uzun illər bu mövzu ilə bağlı müəyyən araşdırmalar apardığını, məhz bu yaş dövründə yeniyetmələrdə uşaq asılılıqından çıxmaq və valideynlərlə qarşılıqlı inam, hörmət, etibar və s. kimi münasibətlərə keçməyə tələbatın yaranacağını deyir. Onu da əlavə edir ki, valideynlər isə əksinə, inkişaf edən belə bir bərabərliyə meyilli olmur, konservativ mövqə nümayiş etdirirlər. Başqa sözlə, özləri üçün “daha rahat” mövqedə durmağa üstünlük verirlər. Yeniyetməlik yaş dövründə uşaqların

Elxan Bəylərov:
“Uşaqlardan yüksək tərbiyə nümunəsi gözləyiriksə özümüz bu keyfiyyətlərlə nümunə olmalıyıq”

ünsiyyətə, yaşdıları ilə qruplara daxil olmaq, onların yanında özünü təsdiqləmək, öz imkanlarını gerçəkləşdirmək istəyi yaranır. Və yaşadığımız pandemiya dövrü yeniyetmələrin yaşdıları ilə ünsiyyətini məhdudlaşdırdığı üçün müəyyən problemlərin yaranmasına səbəb olub.

Bəs bu vəziyyətdən necə çıxmaq olar? Elxan müəllim qeyd edir ki, çıxış yolu olaraq uşaqların müxtəlif onlayn platformalar üzərindən yalnız dərslər deyil, ünsiyyət ehtiyaclarının qarşılınması və gənclər arasında güclənib. Bu qarşılaşdığımız bir çox məqamlar şəxsiyyətin formalaşdırılması və inkişafı probleminə, insan amilinə yenidən nəzər salmağı, yeni dövrün tələblərinə uyğun tərbiyə sistemi formalaşdırmağı cəmiyyətin əsas məsələlərindən birinə çevirmişdir.

Aparılan tədqiqatlar göstərir ki...

E.Bəylərov bildirir ki, fəaliyyət göstərdiyi Təhsil İnstitutunun Psixologiya və xüsusi təhsil şöbəsində aparılan tədqiqatlar və gerçəkləşdirilən layihələr göstərir ki, hazırkı dövrdə uşaqların sadəcə ata-anaları ilə ünsiyyətdə olmağa, onlarla birgə vaxt keçirməyə, müxtəlif məsələlərin həllində birgə fəaliyyət göstərməyə ciddi ehtiyacları var.

Valideyn-övlad münasibətləri

Mütəxəssisin sözlərinə görə, atalar-oğullar problemi hər zaman olub və bu normaldır: “Böyüməkdə olan gənc nəslin yaranan yeni şəraitə uyğunlaşma tendensiyası və böyük nəslin öz dövrünün gəncliyinə aid dünyagörüşündən çıxış edərək məsələyə konservativ yanaşması bu problemi daim aktual edir. Lakin bu məsələdə qloballaşma, mədəniyyətlərin təsiri, dəyərlər sistemində baş verən deformasiyalar həmin prosesi daha da kəskinləşdirir. Çünki uşaqlar internet, sosial şəbəkələr, oyun platformaları,

filmlər, musiqilər, verilişlər vasitəsilə digər mədəniyyətlərlə tanış olurlar. Qeyd edilənlər çox zaman təbliğat xarakteri daşıdığı üçün bəzi uşaqlar böyüdükləri mühitin milli-mənəvi dəyərlərindən sapdırılaraq, yabançı dəyərlərə meyl göstərir. Bu da məsələni “atalar-oğullar” probleminin klassik variantından yayındıraraq onu daha da mürəkkəbləşdirir”.

Digər başqa bir məsələ ondan ibarətdir ki, son zamanlar intensiv həyat tərzi valideyn-övlad münasibətlərində ünsiyyət qıtlığı yaratmaqdadır. Bu zaman ünsiyyət prosesində qırılmalar baş verdiyi üçün, ciddi deformasiyalar yaranır. KİV-dən, internet üzərindən uşaqlar yaş və anlaq səviyyəsinə uyğun olmayan səhnələri izləyirlər. Bu vasitələrdə məktəbin, ailənin təbliğ etdiyi dəyərlər sistemində zidd olan münasibət və davranışlar təşviq olunur.

Necə edək ki, münasibətlər anlaşılıqlı olsun

Elxan müəllim qeyd edir ki, yeniyetməlik yaş dövründə insan anatomik və fizioloji olaraq formalaşmış olsa da beynin qərarların qəbulu, planlaşdırma, risklərin dəyərləndirilməsi və s. yüksək sürətli fəaliyyətə cavabdeh olan frontal lob - korteks hissəsi, başqa sözlə, alın hissədəki beyin qabığı tam formalaşmamış olur. Yeniyetmə və gənclərin impulsiv, kəskin, bəzən də məntiqsiz görünən münasibət və davranışları məhz bu zəmində baş verir. Bu səbəbdən bir çox məsələlərin müzakirəsində və həllində valideynlər uşaqlarla ünsiyyətdə duyğu-hiss səviyyəsində ünsiyyət qurmağa, təsir göstərməyə çalışmalıdırlar. Sözlü-məntiqi əsaslı nitq bir çox hallarda faydalı olmaya bilər. Bu zaman “nə demək?”-dən daha çox, “necə demək?” önəmli olur. Hər hansı məsələ ilə bağlı, ilk növbədə, uşağın mövqeyini qəbul et-

mək lazımdır, sonra, bu əsasdan çıxış edərək ünsiyyət, münasibət və davranışlarda korreksiya işlərinə başlamaq olar.” Mövqeyi qəbul etmək - onunla razılaşmaq, barışmaq anlamına deyil, yeniyetməni başa düşmək və onunla dialoqa, müzakirəyə hazır olmaq anlamına gəlir. “Qəbul etmə” mərhələsi olmadan səmərəli, konstruktiv müzakirə, fikir mübadiləsi mümkündür”.

Uşağın mövqeyini qəbul etmək, sonra müzakirə olunaraq dəyişmək, təkmilləşdirmək daha səmərəli və təhlükəsiz yoldur. Uşaq-valideyn ünsiyyəti ilk mərhələlərdən - təməldən dürüstlük, səmimiyyət, etimad üzərində qurulmalıdır ki, yeniyetməlik yaş dövrünə - ciddi məsələlərin meydana gəlişinə qədər bu münasibətlər artıq sınaqdan çıxmış olsun. Bəzi valideynlər uşaqla “uşaq kimi” davranaraq ciddi münasibətləri onların böyüməsi dövrünə qədər təxirə salırlar. Bu, indiki həyat gerçəkliyində özünü doğrultmayan yanaşmadır. Valideyn-övlad arasında emosional, mənəvi və intellektual bağlar əsaslı şəkildə formalaşarsa, böhran dövrlərində yaranan problemlərin öhdəsindən birgə gəlinə bilər.

Cəmiyyətin və mühitin rolu

Elxan müəllimin sözlərinə görə, 30-40 il bundan əvvəl uşağın formalaşmasının təqribən 50%-i ailədə, 35%-i məktəbdə, 15%-i çevrədə baş verirdi. Hazırkı dövrdə isə uşağın formalaşmasında təqribən 15%-i ailənin, 15%-i məktəbin, 70%-i çevrənin payı vardır. Sosial həyatın intensivləşməsi, internetin, sosial şəbəkələrin və mobil vasitələrin inkişafı və insan həyatının bütün sahələrinə nəzarətsiz sirayəti bu gerçəkliyi formalaşdırmışdır. Çevrə isə sosial şəbəkələr, internet, oyunlar, filmlər, musiqi, mobil vasitələr - kompüter, telefon, planşetlər, dost-tanış mühiti, aid olduğu qruplar və s. kimi çox mürəkkəb

və ziddiyyətlidir. Bununla bağlı çevrənin, əhatə edən mühitin sağlamlığı, əkəvatlığı mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Valideynlər uşaqlara qarşı daha diqqətli olmalı, onlarla daha çox vaxt keçirməli, öhdələrinə düşən vəzifəni doğru yerinə yetirməlidirlər.

Gənc nəslin bir şəxsiyyət kimi inkişafında həm məktəb, həm cəmiyyət, həm də ailə öhdəsinə düşən funksiyaları yerinə yetirmiş olar. Əks halda sosial şəbəkə, baxdıqları filmlər, dinlədikləri musiqilər, qoşulduqları qruplar və s. onların formalaşmasına öz mənfi təsirini göstərməkdə davam edəcək.

Yaş və fərdi xüsusiyyətlər nəzərə alınaraq...

3 mühüm məsələ - uşaqların şəxsiyyət keyfiyyətlərinin milli-mənəvi dəyərlər zəmində formalaşması, eyni zəmində gender tərbiyəsi və şagirdin mövcud potensialına uyğun gələcək inkişaf sahəsinin müəyyənəşdirilməsi diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır. Həmsöhbətimiz bu məsələlərin hər birinin insan həyatında həlledici və təyinedici məsələlər olduğunu söyləyir. Bu sahədə uşaqlara vaxtında, yaşları və fərdi xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq dəstək göstərilməsi olduqca vacib məsələdir. “Gender tərbiyəsi dedikdə, mən uşağın özünü aid olduğu cinsə uyğun şəkildə tanıması, qəbul etməsi və davranması, əks cinsi də uyğun şəkildə qəbul edərək ünsiyyət və münasibət qura bilməsini nəzərdə tuturam. Burada “uyğun şəkildə” ifadəsi milli-mənəvi və ümumbəşəri dəyərlərə uyğunluğunu ifadə edir”.

Peşə və inkişaf istiqaməti seçimi də olduqca vacib məsələdir. Uşağın mütləq ali təhsil alması, həm də məqsədsiz, pərakəndə şəkildə ali məktəbə qəbulu, ömür boyu sevmədiyi fəaliyyət sahəsində olması onun bütün həyatına mənfi təsir göstərmiş olur. Məktəb, ailə, cəmiyyət uşağın potensialına uyğun formalaşması üçün imkan yaratmalı, onu maraqlandırmaq, arzuladığı sahəyə yönəltməli, dəstəkləyici kömək göstərməlidir.

Yaşanan problemlərdən çıxış yolları

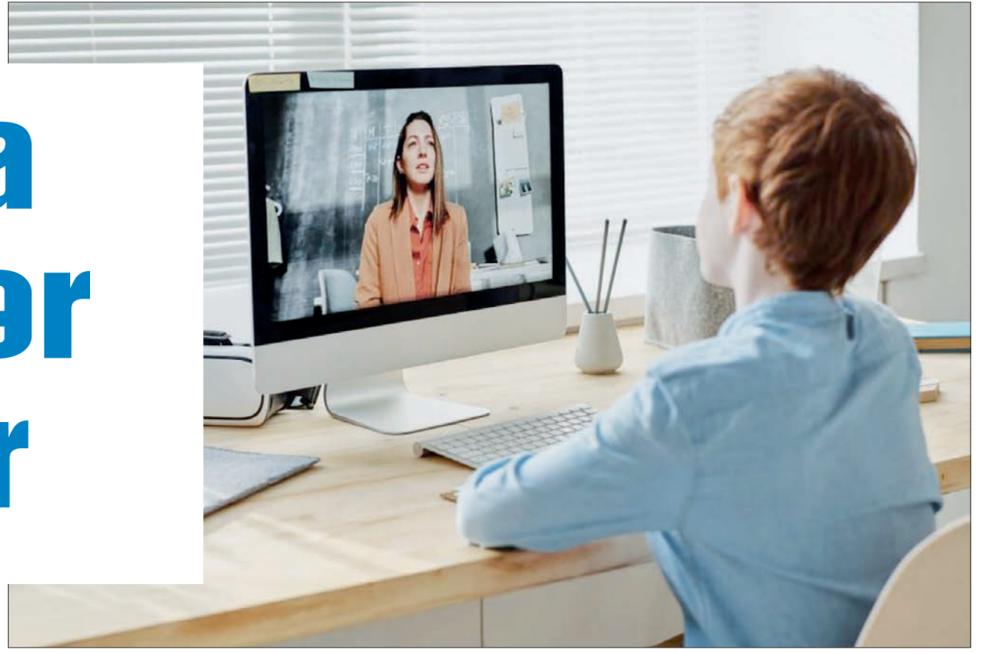
Hazırkı dövrümüzdə valideynin uşağa nisbətən daha geniş dünyagörüşü, daha çox həyat təcrübəsi, problemlərə fərqli tərəflərdən yanaşma imkanları var. Böyüklər bilməlidirlər ki, uşaqlardan yüksək tərbiyə nümunəsi, hörmət və s. keyfiyyətlər gözləyirlərsə ilk növbədə, özləri bu keyfiyyətlərlə onlara nümunə olmalıdırlar.

Elxan Bəylərov bildirir ki, nəzərə almaq lazımdır ki, problemlər və onların konstruktiv həlli uşaqlara həyatlarında istifadə edə biləcəkləri təcrübə qazanır. Söhbət yalnız ünsiyyət və münasibətlərin təşviqi, təbliğ olunmuş, dəstəkləndiyi şiddət və zorakılıqdan həll vasitəsi kimi istifadə edildiyi neqativ mühitin yolverilməzliyindən gedir. “Valideynlər və müəllimlərlə konfliktlərə yavaşan yeniyetmələr üçün tənqid təsir vasitəsi kimi istifadə edilməməlidir. Böyüklərin yeniyetmələri böhran dövründə anlaması çox çətin, ən azı ona görə ki, yeniyetmələr özlərini belə tam anlaya bilmirlər. Lakin onların bu halına böyüklərin anlaşılıqlı yanaşması son dərəcə vacibdir. Yeniyetmənin münasibət, ünsiyyət və davranışında dəyişikliyə nail olmaq üçün tənqiddən, kimlərsə müqayisələrdən imtina edilməlidir. Ailə bağları qopan yeniyetmələr kənar destruktiv qruplara, neqativ hərəklərə, zərərli vərdislərə meyil göstərir. Ən doğru yol, şəxsiyyətinə, ləyaqətinə hörmət göstərməklə, izahat və təbliğat vasitəsi ilə yeniyetmənin özünü dəyişikliyə istəməsinə nail olmaq, bu yolda ona dəstək göstərməkdir”.

E.Bəylərov sonnda onu da xüsusi vurğuladı ki, tərbiyə sistemində milli-mənəvi dəyərlərə mütləq istinad olunmalıdır. Eyni zamanda dini dəyərlərimiz məsələsi də gündəmdə saxlanılmalıdır, çünki bütün mədəniyyətlərdə dəyərlərin kökü inanc sistemində söykənir.

Samirə KƏRİMOVA

Dünyada məktəblər bağlanır

Təhsil sistemləri distant tədrisə keçir

Bu cür vəziyyət bir çox ölkələrin təhsil sistemlərinin tədris prosesinin bütün iştirakçılarının sağlamlığının qorunmasını ümdə vəzifə kimi qarşıya qoyur. Ayrı-ayrı ölkələrdə məktəblərin təcili surətdə bağlanması və məsafədən tədrisə keçid baş verməkdədir.

◀ Əvvəli səh.1

Ukrayna. Avropa ölkələri ilə birlikdə ukraynalılar da koronavirus pandemiyasının üçüncü dalğasını yaşayırlar. Son günlərdə yeni xəstələrin sürətli artımı qeydə alınır. Koronavirus pandemiyası Ukraynada rekord qazanır. Ukraynada pandemiya zamanı 1,7 milyondan çox insan xəstələnib, onlardan 33 mini ölüb. Aprelin 5-dən etibarən paytaxt Kiyev və digər iri şəhərlərdə bütün məktəblər və uşaq bağçaları bağlanıb. Yeni məhdudiyətlər ən azı aprelin 16-dək qüvvədə olacaq.

Fransa. Aprelin 5-dən karantin tədbirlərinin sərtləşdirilməsi ilə əlaqədar ölkədə məktəblər, uşaq bağçaları və kolleclər üç həftə müddətinə fəaliyyətini dayandırıb. Dərslərin məsafədən tədrisinə start verilib. Aprelin 12-dən isə uşaqlar iki həftəlik bahar təttilinə gedəcəklər. Müəssisələrin yenidən işə başlaması aprelin 26-na planlaşdırılır. Bununla yanaşı, tələbələr həftədə bir gün universitetlərə getməyə davam edə biləcəklər. Bundan əlavə, ölkənin

19 bölgəsində fəaliyyət göstərən karantin rejimi Fransanın bütün bölgələrinə genişləndiriləcək və yaxın dörd həftə ərzində qüvvədə olacaq. Beləliklə də təhsilalanlar yalnız mayın əvvəlindən tədrisə siniflərə qayıtmaq üçün gözləməli olacaqlar.

Bu qərar Britaniya koronavirus ştamplarının yayılmasının güclənməsi ilə əlaqədar qəbul edilib.

Sloveniya. Sloveniya hakimiyyəti aprelin 1-dən 11-dək karantin rejiminin sərtləşdirilməsi və koronavirusla yoluxanların sayının artması fonunda təhsil müəssisələrində tədrisin müvəqqəti məhdudlaşdırılması barədə qərar qəbul edib. Bu barədə Nazirlər Kabinetinin növbəti sessiyasının yekun protokolunda deyilir. Aprelin 1-dən 11-dək ölkədə bütün uşaq bağçaları, məktəblər və universitetlər yenidən bağlanıb.

Estoniya. Martın 11-dən ölkədə elan olunmuş xüsusi karantin rejimi ilə əlaqədar olaraq məktəblər tamamilə distant təhsilə keçirilib. Uşaqları uşaq bağçalarına yalnız

ehtiyac olduqda götürmək tövsiyə olunur. Məhdudiyətlərin aprelin ortalarında davam edəcəyi bildirilir.

Təhsil və Elm naziri Liyna Kersna bildirib ki, Estoniya hökuməti ölkədə mövcud olan məhdudiyətlərin aprelin 25-dək uzadılması qərarına gəlib. O, həmçinin təsdiqləyib ki, elmi şura hökumətə 26 apreldən - məktəb tətilinin başa çatacağı vaxtdan xəstəlik göstəricilərinin aşağı olduğu bölgələrdə tədrisə məktəblərin açılmasına baxılmasını təklif edib. Lakin hökumət bu barədə hər hansı qərar qəbul etməyib. Nazir əlavə edib ki, yoluxma azalacağı təqdirdə belə, bütün sağirdlər məktəbə qayıtmayacaq. Bu proses mərhələli şəkildə həyata keçiriləcək.

Braziliya. Bu ölkədə koronavirusla bağlı vəziyyətin xüsusilə ağır olduğu bildirilir. Ölkə üzrə məktəblərin böyük qismi, xüsusən də dövlət müəssisələri tədrisi distant formada davam etdirir. Bir çox mütəxəssislər uşaq bağçalarının açılmasını tənqid edirlər, çünki bu yerlərdə yoluxma riskinin yüksək olduğuna inanırlar və vəziyyət daha da ağırlaşır ki, orada daimi test sistemi yoxdur. Ekspertlər mümkün qədər uzun müddətə məktəbəqədər təhsil müəssisələrini açmağa çağırırlar.

Moldova. Aprelin 3-dən etibarən Moldovanın ən böyük şəhərlərində karantin rejiminin sərtləşdirilməsinə başlanılıb. Yeni məhdudiyətlər çər-

çivəsində bütün təhsil müəssisələrinin distant tədris formatına keçirilməsinə qərar verilib. Məhdudiyətlər mayın 30-dək tətbiq olunacaq.

Avstraliya. Pandemiyanın yeni ştamplarının yayılması ilə əlaqədar olaraq aprelin əvvəllərindən ölkənin bir çox ştatlarında orta məktəbləri bağlamaq və vəziyyətdən asılı olaraq distant təlimə keçmək qərarına gəliblər.

Çexiya. Avropanın virusa ən çox məruz qalan ölkələrindən olan Çexiya Respublikası da karantin tədbirlərini sərtləşdirməyə qərar verib. Yeni tədbirlər nəticəsində azyaşlı uşaqlar üçün uşaq bağçalarının, məktəblərin və fiziki məhdudiyətli insanlar üçün təhsil müəssisələrinin bağlanması barədə qərar qüvvədə qalır.

BMT-nin baş katibi Antonio Gutierrez ölkələri koronavirus infeksiyası pandemiyası şəraitində təhsilin qorunmasına çağırıb. Onun sözlərinə görə, bu gün epidemioloji məhdudiyətlər səbəbindən məktəblərin bağlanması demək olar ki, 1 milyard şagirdə təsir edib. "Bu dönüş nöqtəsindən mən bütün ölkələri təhsilin qorunmasına və bərpa dövründən təhsilə çıxış imkanlarında fərqləri azaltmağa, rəqəmsal rabitə kəməllərini genişləndirmək və tədris prosesinin təşkilini yenidən düşünmək üçün istifadə etməyə çağırıram", - deyir o, aprelin 2-də Twitter-də yazıb.

Oruc MUSTAFAYEV

Böyük uğurun çətin yolları

Min illər boyu təsdiqlənmiş təriqət və inanc-lara, dünyanın bir çox dərin zəka sahiblərinin kainat cisimlərini müxtəlif üsul və metodlarla öyrənən təlimlərinə, üst və alt qat elmi mənbələrə əsaslanaraq, hər bir rəqəm, o cümlədən hər bir tarix bu və ya digər yanaşma bucağında insan taleyinin, bütövlükdə bəşəri proseslərin mərkəzində duran ictimai-siyasi, təbii və s. olayların xəbərvericisi, şahidi qismində çıxış edir. Başqa sözlə, rəqəmlə ifadə olunmuş tarix yaşadığımız Yer kürəsi də daxil olmaqla bütün planetlərin, onların cazibə və itələmə qüvvələrinin, təmas nöqtələrinin və münasibətlərinin Kainat formasında vahid zaman ifadəsidir. Bu gerçəkliyi anlamadan həyatda uğur və uğursuzluqların məğzində varmaq, baş verənlərə təsir göstərmək də mümkün deyil.

Əməkdar müəllim:
“Məni yaşadan
doğma torpaqlarımıza
qayıtmaq arzusu olub”

Doğum günümüz də bu müstəvidə izah olunası bir tarixi özümdə ehtiva edir. Anadan olduğumuz gün, saat, an gələcək həyatımızın müsbət və mənfi çalarlı kod və elementlərinin daşıyıcısıdır. 21 mart 1956-cı il tarixində 1, 9, 5, 6 rəqəmlərinin cəmi 21, o cümlədən 2+1=3 toplusunun gün, ay və il rəqəmlərində əks olduğunu oxucuların diqqətinə çatdıraraq bu uyğunluqda bir hikmət ax-tarmaqla əsil məramımı açıqlamaq istəyirəm. Bəli, mənim qəhrəmanım məhz bu tarixdə anadan olub -1956-cı ilin 3-cü ayının 21-də və bu mənətlə 3-cü minilliyin, 3-cü onluğunun ilk 3-cü ayının 21-ci günü 65 yaşını tamam olur! Olmuşlar və olacaqlar barədə sonsuzluğa varmadan tam əminliyi bildirirəm ki, rəqəmlər bu qədər uyğunluğunda şəksiz bir məntiq mövcuddur.

21 martda doğulanları Bahar oğlu (qızı) da adlandırır-lar. Çünki məhz həmin gün xalqımızın, dünyanı bir çox millətlərinin əziz bayramı Novruz qeyd olunur. Sərt qış yerini güllü-çiçəklili, barlı-bərəkətli, günəşli yaz təhvil verir, islam təqvimində il təzələnir.

Məhz ötən əsrin ortalarında ilk bahar günündə Məmmədovlar nəslində yeni bir sevinc hissi yaşandı, zəhmət-keş ailənin halal ocağında bir oğlan uşağı dünyaya gəldi. Bayram günü olduğundan adını Bayram qoydular.

Bayram Heydər oğlu Məmmədov haqqında dostların, onu yaxından tanıyanların yazdıqlarını və Bayram müəllimin öz qələmindən çıxanları toplaşsaq, hər biri ayrı-ayrılıqda irihəcmli oxunaqlı kitablar alınar.

...Ucbar dağ rayonu olan Zəngilanda sadə bir ailədə zəhmətkeşlik, insanpərvərlik, əqidə və məslək tərbiyəsi alıb. Sonra təhsildə uğurları, ictimai fəallığını, mübarizliyini həyat özü tənzimləyib. Və beləcə 60-cı illərdə dərslər əlaçısı Bayram, 70-ci illərdə Bakıda Azərbaycan Pedaqoji Xarici Dillər İnstitutunun (hazırda Azərbaycan Dillər Universiteti adlanır) ingilis dili fakültəsinə qəbul olmuş Heydər kişinin oğlu, 80-ci illərdə rayonun müvafiq rəsmi qurumlarında sosial və ictimai fəallığı ilə seçilən yoldaş Məmmədov, 90-cı illərdə respublikamızda ilk ərazi özünmüdəfə taborunun-hərbi hissələrindən birinin komandiri cənab kapitan və .... kimi həmişə hörmət və rəğbət sahibi olub.

Məcburi köçkünlük dövrü doğma yurdlarından didərgin düşmüş həmvətənlərimiz kimi Bayram Məmmədov üçün də ağır oldu. Söhbət heç də əlinin qabarı ilə ucaldığı, hər daşına, kərpicinə suvaq qarışıq bir ürəkölusu si-ğal da çəkdiyi ev-çiyindən, hər ağacına, koluna, gülünə mehr saldığı həyət-bacadan məhrum olub dar yataqxana otağında birini tapıb, birini tapmamaqdan getmir (hərçənd ki, o da insan həyatında çox mühüm amildir). Xaotik ha-kimiyyət idarəetməsinin orduya da sirayəti nəticəsində torpaqlarımızın itirilməsi və ölkədə getdikcə gərginləşən vəziyyət özüni müstəqil dövlətimizin müdafiə qüdrətinin artırılmasına həsr etmiş B. Məmmədovun da ümidlərini az qala əlindən almışdı. Ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə gəlməsi bütün ziyallı-

rimiz kimi gənc zabiti də ruhlandırdı. 1991-ci ildə yeni yaranmış Azərbaycan Silahlı Qüvvələrində tabor koman-diri kimi Zəngilanın özünmüdəfə dəstələrinin yaran-masına rəhbərlik edən Bayram Məmmədov sonradan 2006-cı ilədək Müdafiə Nazirliyinin müvafiq qurumla-rında bilik və savadını, döyüş təcrübəsini əsirgəmədən çalışdı.

- Qarabağımızın azad olunacağına, milli ordumuzun qüvvətlənib erməni qəsbkarlığına son qoyacağına ina-nırdım. - Bayram müəllimlə qələbə sevincini paylaşdığını bir gündə el-obasının, yurd-yuvasının təəssübünü çəkən bir insan kimi böyük həvəslə danışdı. - Məni ya-şadan da, işə-gücə sövq edən də məhz bir gün doğma tor-paqlarımıza qayıtmaq arzusu olub. Şükür, o gün bizə qis-mət oldu. Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə şanlı ordumuzun qazandığı qələbə dünya hərbi tarixinə yazıldı. Bununla qürur duymaq azdır, bu gün dövlətimiz-in daha da möhkəmlənməsi və qüdrətlənməsi, Qaraba-ğımızın, hər bir rayonumuzun füsunkar diyara çevrilməsi naminə söylərimizi artırmalıyıq.

Bayram Məmmədov ingilis dilini dərindən bildiyin-dən bir çox beynəlxalq tədbirlərin iştirakçısı oldu, təcrübə-sini daha da artırdı. 2000-2006-cı illərdə Silahlı Qüvvə-lərin keçirdiyi və təşkilatçısı olduğu beynəlxalq tədbirlərdə əsas koordinator kimi respublika hərbiçilərinin layi-qincə təmsil olunmasına öz töhfəsini verib. Onun uğurları komandanlıq tərəfindən layiqincə qiymətləndirilib. 2006-cı ildən ehtiyata buraxılan polkovnik-leytenant Bayram Məmmədov Silahlı Qüvvələrin Təlim-Tədris Mərkəzində, sonra Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyası-nda çalışıb. 2009-cu ildə ABŞ Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Dil İnstitutunu bitirmiş Bayram Məmmədov bir ne-çə elmi məqalənin, ingilis dilində “Hərbi qisaltmalar lüğə-ti”nin, eyni zamanda “Azərbaycanca-İngiliscə, ingi-liscə-azərbaycanca hərbi lüğət”in və “Azərbaycanca-in-giliscə, ingiliscə-azərbaycanca hərbi-siyasi lüğət”in müəllifidir. O, Azərbaycan Respublikası Hap-Ki-Do Federasiyasının vitse-prezidentidir. Oğlu Orxan Məmmə-dov məhz bu idman növündə dünya çempionu adını qaza-naraq beynəlxalq arenalarda dəfələrlə iyrəngli bayrağı-mızı ucaltmış, himnimizi səsləndirmişdir.

Hərbi sahədə xidmətləri ilə yanaşı, Bayram Məmmədov rayonun zəka sahiblərindən biri kimi iti qələmi ilə də həmişə sayılıb-seçilib. Hələ tələbəlik dövründə müx-təlif qəzet və jurnallarda əməkdaşlıq edərək maraqlı mə-qalələr, tərcümələr çap etdirirdi. Onun jurnalistikaya olan marağı doğma rayonda məsul vəzifələrdə gərgin fəali-yəti zamanı da sönmədi. 1993-cü ilin noyabrında erməni qəsbkarlarının işğalı zamanı əzəli dedə-baba torpaqların-dan didərgin düşsə də, könüllü ordu quruculuğu işinə və bir də yurd yəngisi ilə yazılmış sətirlərə bağlıdır.

Köçkünlük illərində çətinliklərlə oxucularının görü-şünə gələn “Zəngilanın səsi” qəzetinin az-az sayı tapılar ki, orada Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, Əmək-dar müəllim, polkovnik-leytenant Bayram Məmmədovun müxtəlif səpgili yazılarına rast gəlinməsin. Dövrü mətbu orqanlarda Zəngilan ziyalıları haqqında ən çox yazıları dərc olunan yazarlardan biri də Bayram Məmmədovdur. Yazıdan-yazıya, məqalədən-məqaləyə püxtələşən müəllif artıq respublika səviyyəli bir neçə qəzetin daimi yazarlarından birinə çevrilib. Aktual mövzularda publisist yazılarına görə Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin “Hə-sən bəy Zərdabi” diplomuna layiq görülüb.

65 yaşını tamam olan Bayram Məmmədovun ayrı qütb-lü sahələrdəki uğurlarının rəhnində onun uşaqlıqdan hə-yət kredosu seçdiyi zəhmətsevərliyi və fəallığı durur. Məhz bunun nəticəsidir ki, Bayram müəllim insan həya-tının rəngarəngliyini bir cismdə, bir bətdə reallaşdırma bil-ir. Bu ilham və həvəsin onu sonrakı yubiley dövründə də əzmkarlığa, həyatsevərliyə və geniş diapazonlu ya-radıcılığa ruhlandıracağına əminlik!

Mahir CAVADLI,
Azərbaycan Yazıçılar və
Jurnalistlər Birliklərinin üzvü

Məktəb öz məzun igidləri ilə qürur duyur

Böyüməkdə olan gənc nəslin milli mən-lik şüurunun inkişaf etdirilməsi, onlarda və-tənpərvərlik hisslərinin artırılmasında təhsil müəssisələrində keçirilən maarifləndirici tədbirlərin, reallaşdırılan müxtəlif səpgili layihələrin əhəmiyyəti danılmazdır. Hər bir cəmiyyətin gələcəyi də məhz onun yetiş-məkdə olan gənc nəsldir. Gənc nəsle qayğı isə ölkəmizdə aparılan dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir. Bugünkü gənc nə qədər savadlı, nə qədər vətənpərvər və yüksək dünyagörüşünə malik olarsa, dövlətin, millətin gələcəyi bir o qədər işıqlı və ümid-verici olar. Bu mənada gənclərdə milli mən-lik şüurunun inkişaf etdirilməsi, vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsində təhsil işçilə-rinin də üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Gənc nəslin həm fiziki, həm də mənəvi cəhətdən sağlam böyüməsi, milli vətənpərvərlik ru-hunda tərbiyə olunması müstəqil dövlətçili-yin möhkəmləndirilməsi, ölkənin ideya-siya-si, elmi və mədəni tərəqqisi üçün mühüm amildir.

Gənc nəsilə milli mənlik şüurunun for-malaşması Vətəne, doğma yurda məhəbbət yaradır. Gənclər artıq anlayırdılar ki, Azər-baycan xalqı 30 ilə yaxın idi ki, özünlü çox hiyləgər düşmənin işğalçılıq siyasəti ilə üz-üzədirlər. Ancaq gənclərimizdəki Vətəne, torpağa olan sevgi bu mübarizənin qələbə ilə başa çatacağına əminlik yaradırdı. 2020-ci il Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun möhtə-şəm zəfəri tariximizə qızıl hərflərlə yazıldı. Və 44 günlük Vətən müharibəsində Rəşadətli Ordumuzun göstərdiyi qəhrəmanlıq və şücaət nəticəsində erməni qəsbkarları tərə-findən işğal olunmuş torpaqlarımız azad olundu. Torpaqlarımız azad edən əsgərlərim-iz isə bizim təhsil müəssisələrində illər boyu vətənpərvərlik ruhunda formalaşan mə-zunlarımızdır.

Bu məqamda Azərbaycan Respublikası-nın Prezidenti cənab İlham Əliyevin martın 20-də xalq müraciətindəki bir fikrini xatır-lamaq istərdim: “Siyasi, iqtisadi, hərbi, mə-nəvi istiqamətlərdə, gənc nəslin tərbiyə edil-məsi istiqamətində məqsədyönlü siyasət apa-rlırdı və elə gənc nəsil yetişdi ki, canını fəda etdi torpaq uğrunda. Elə gənc nəsil yetişdi ki, öz qanı-canı bahasına torpağımızı düşmənin əlindən aldı. Müharibədə bütün nəsillərin nü-mayəndələri iştirak ediblər, qəhrəmanlıq göstəriblər. Amma hər kəs bilməlidir ki, əsas missiyanı mənim prezidentlik dövrümdə yeti-şən gənclər yerinə yetiriblər, 2003-cü ildə uşaq olan gənclər yerinə yetiriblər. İlk növbədə, biz onlara borcluuyq, bütün Azər-baycan xalqına borcluuyq. Bütün xalqımız bu Qələbəni yaxınlaşdırırdı və bütün amillər bir-ləşərək bu müharibənin nəticələrini şərtlən-dirdi”. Bu fikirlər dövlətimizin başçısı tərə-findən Azərbaycan gəncliyinə verdiyi ən əvəzsiz qiymətdir.

Rəhbərlik etdiyim Bakıdakı 244 nömrəli tam orta məktəb I Qarabağ müharibəsində iştirak etmiş şəhid Əsəd Ələskərovun adını daşıyır. Bizim təhsil müəssisəsində də təlim-tərbiyə məsələləri hər zaman diqqətdə saxla-nılır. Xüsusilə böyüməkdə olan gənc nəslin Vətəne, torpağa sevgi ruhunda tərbiyə olun-ması, onlarda vətənpərvərlik hisslərinin for-malaşdırılması işində davamlı tədbirlər həya-ta keçirilir. Məktəbimizin məzunlarından bir

neçəsi Qarabağ müharibəsində igidlilər göstərib. Onların arasında Prezident İlham Əliyev tərəfindən təltif olunanlar da var.

Təhsil müəssisəmiz tərəfindən Vətən müharibəsinin şanlı zəfəri ilə əlaqədar onlayn tədbirlər, görüşlər təşkil edilməklə böyü-məkdə olan bugünkü gənc nəsle bir daha əs-gərliyimizin qəhrəmanlıqlardan söz açılıb. Vətən uğrunda canlarını qurban vermiş şə-hidlərin xatirəsinin bir dəqiqəlik sükutla yad edilməsi ilə başlayan tədbirlərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələ-rin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin və Müzəffər Ordumuzun qətiyyəti sayəsində torpaqlarımızın düşmən işğalından azad edil-diyi diqqətə çatdırılıb. Bu şanlı Qələbənin ol-duğunda xalqımızın birliyi və həmrəy-liyinin böyük rolu olduğu vurğulanıb. Çıxış edənler ölkə başçısı İlham Əliyevin müdriqli-yi və böyük sərkərdəlik məharətini sayəsində cəmi 44 gün ərzində torpaqlarımızın azad edilməsi barədə şagirdlərə ətraflı məlumat verilib. Onlayn tədbirlərdə şagirdlər vətənpərvərlik mövzusunda şeirlər söyləyib, mah-nılar ifa edib və ədəbi-bədii kompozisiyalar nümayiş etdiriblər.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi tərəfin-dən keçirilən “Qarabağ Azərbaycanıdır!” adlı intellektual müsabiqəsinin nəticələrinə əsa-sən məktəbimizin şagirdi Nihad Məlikov I yerə layiq görülüb. Məktəbimizin digər şa-girdi Şəbnəm İsgəndərova “Vətənimizin qəhrəman oğulları” adlı onlayn videotəqdi-mat müsabiqəsində iştirak edərək I yerə tutub.

Təhsil müəssisəsi tərəfindən təşkil olu-nan digər bir tədbir - VIII “c” sinfində şanlı ordumuzun qazıları və döyüşçüləri ilə görüş-lər yadda qalan olub. Həmin görüşlərdə qazi-lərimiz öz təəssüratlarını şagirdlərə bölüşüb-lər. Qazılar şagirdlərə bizim əsrəngiz Vətə-nimiz haqqında məlumatlar veriblər və eyni zamanda torpaqlarımızın hər bir qarşısını Azərbaycan vətəndaşı üçün nə qədər müqə-dəs olduğunu qeyd ediblər.

Təşkil olunan görüşlərdə məktəbimizin məzununu şahid zabit İlqar Cahid oğlu Vəliyev haqqında şagirdlərə məlumat verilib. Baş ley-tenant Vətən müharibəsi başlandıqı ilk gün-dən könüllü olaraq hərbi komissarlığa müraci-ət edib. İlqar Vəliyev Azərbaycan Respub-likasının ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi uğrunda döyüş əməliyyatlarında iştirak edib. İgidimiz hərbi tapşırıqların icrası zamanı və-zifə borcunu şəriflə yerinə yetirib və Şəhid-lik zirvəsinə ucalıb. İlqar ölümündən sonra “Cəbrayılın azad olunmasına görə”, “Vətən uğrunda” medalları ilə təltif olunub.

Məktəbimizi 1997-ci ildə bitirmiş mə-zunlarımızdan olan Ramin Yavıt oğlu Sadi-qov DSX-də Aviasiya Hərbi Hissəsində man-qa komandiri, mayor rütbəsi, Vətəne xidmə-tinə görə III dərəcəli orden və medallara la-yiq görülmüşdür.

Təhsil ocağımıza daxil olan hər bir kəsin qarşıladığı ilk gush Qarabağ döyüşlərində iş-tirak edən məzunlarımız ilə bağlı hazırlanmış fotostend olub. Bu fotostenddə Qarabağ dö-yüşlərində iştirak edən qəhrəman məzunları-mızın hər biri haqqında məlumat verilib.

Yəhya ABBASOV,
Bakıdakı Ə.Ələskərov adına
244 nömrəli tam orta məktəbin
direktoru, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (ADPU) Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsi (THİK) pandemiya dövründə onlayn dərslərə qoşulmaqda maddi çətinlikləri olan növbəti 70 tələbəyə bir aylıq internet paketi ilə dəstək olub. Universitetdən bildirilib ki, növbəti aylarda da bu yarımlar davam edəcək.

70 tələbəyə internet paketi, 5 tələbəyə 300 manat adlı təqaüd təqdim olunub

Həmçinin 2020-2021-ci tədris ilinin payız sessiyasının nəticələrinə və ictimai işlərdə fəallığına görə seçilən tələbələrə beş nəfərinə Azərbaycan Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin (ATİAHİ RK) təsis etdiyi 300 azn məbləğində adlı təqaüd təqdim olunub.

Təqaüdü tarix və coğrafiya fakültəsinin IV kurs tələbəsi Cavidan Əyyubov, kimya və biologiya fakültəsinin II kurs tələbəsi Kərim Əsgərov, filologiya fakültəsinin III kurs tələbəsi Çinarə Məmmədli, fizika fakültəsinin IV kurs tələbəsi Tükəzban Əhmədova, ibtidai təhsil fakültəsinin II kurs tələbəsi Ləman İsgəndərova qazandı.

“AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ”

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor
Sarvan İbrahimov 538-21-55

Mühasibatlıq
539-67-74

Reklam və elanlar
539-20-77 (tel./faks)

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbuat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet “Azərbaycan müəllimi”nin kompüter mərkəzində yığılır və “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cümə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 5 saylı “Mətbuat şöbəsi”

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 01350100000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

“Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisensiya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 4195 Sifariş 647

Məsul növbətçi: O.Mustafayev

Etibarsız sayılır

Bakı şəhər 124 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Əsgərov Məhəmmədəli Elşən oğluna verilmiş E-009657 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutu tərəfindən 1995-ci ildə Əfəndiyev Fuad Ramiz oğluna verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 187 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1996-cı ildə bitirmiş Zeynalova Səfərə Əminəyə qızına verilmiş B-123080 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon Böyük Bəhməli kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 1992-ci ildə bitirmiş Muxdarova Lamiyə Muxdar qızına verilmiş 172365 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon 59 nömrəli tam orta məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Mehdiyeva Esmira Şahlar qızına verilmiş B-489442 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yevlax şəhər Nizami adına 7 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2012-ci ildə bitirmiş Məmmədli Vüqar İlqar oğluna verilmiş A-179143 nömrəli şəhadətnamə və 2014-cü ildə verilmiş A-336813 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Mənsəf kənd tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Səmədova Səfərə Şamil qızına verilmiş A-377787 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 191 nömrəli tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Ağacanova (Tahirova) Ofelya Həmid qızına verilmiş AN-439303 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəbrayıl rayon Minbaşılı kənd tam orta məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Nəsirov Rövşən Mikayıl oğluna verilmiş A-573495 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Beyləqan rayon Milabad kənd tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Ramizli Ülvi Asef oğluna verilmiş A-143002 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 274 nömrəli tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Yedigərov Əkbər Ali oğluna verilmiş B-181488 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1991-ci ildə bitirmiş Baxşəliyeva Səvdə Sabir qızına verilmiş 848635 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2013-cü ildə bitirmiş Ağaquliyeva Fəridə Rafiq qızına verilmiş 333996 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 255 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Əliyev Orxan Fuad oğluna

verilmiş E-016865 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad İnstitutu tərəfindən 1997-ci ildə Ağayev Azər Aydın oğluna verilmiş A-002247 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi tərəfindən 2001-ci ildə Kərimov Rəşad Vaqif oğluna verilmiş AN-071353 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki şəhər 19 nömrəli orta məktəbin IX sinfini 1995-ci ildə bitirmiş İsayeva Xəyalə Ələsər qızına verilmiş B-168452 nömrəli ümumi təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki rayonu Çələbixan qəsəbə orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Şükürova Aynur Məhəmməd qızına verilmiş B-164071 nömrəli orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 288 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Novruzova Nərin Fərman qızına verilmiş B-679945 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 274 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1997-ci ildə bitirmiş İsmaylova Fidan Həsən qızına verilmiş B-088702 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 279 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Şahmurov Fərid Fəyaz oğluna verilmiş A-303280 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universitetini 2016-cı ildə bitirmiş Nemətli Güllüm Elşən qızına 2017-ci ildə verilmiş A-113101 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şərur rayon Cəlilkənd kənd tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Rzayev Elnur Sübhan oğluna verilmiş A-008628 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Milli Konservatoriyası tərəfindən 2019-cu ildə Abdullayev Rəhman Vahid oğluna verilmiş magistr qiymət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad rayon Ulacalı kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2011-ci ildə bitirmiş Fərəcova Mehriban Mayıl qızına verilmiş A-099311 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2000-ci ildə İsgəndərova Aida Sücəddin qızına verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə Dövlət Universiteti tərəfindən 1996-cı ildə Əhmədova Sevinc Ələddin qızına verilmiş AB-I-043403 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göygöl rayon Çaylı kənd tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş İbrahimov Qara Qulu oğluna

verilmiş A-485253 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Sütəmurdov kənd tam orta məktəbini 1999-cu ildə bitirmiş Hüseynov Seymur Həsənəli oğluna verilmiş A-332513 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qəbələ rayon şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Hüseynzadə Toğrul Heybət oğluna verilmiş A-559924 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Babək rayon Nehrəm kənd 2 nömrəli tam orta məktəbi 2019-cu ildə bitirmiş Sadiqov Məhəmməd Məhərrəm oğluna verilmiş E-183227 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qobustan rayon Təklə kənd tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Kərimov Aqil Əlicüvan oğluna verilmiş B-238989 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 42 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Mikaylova (Əliyeva) Aygül İlqar qızına verilmiş B-364530 nömrəli attestat tapıldığı üçün etibarlı sayılır.

Şərur şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş İbrahimov Eldar Arzu oğluna verilmiş A-318128 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Abuzərova Fidan Həmdulla qızına verilmiş B-441215 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı şəhər 4 nömrəli Digah tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Səfərova Afaq Akif qızına verilmiş A-043891 nömrəli əsas təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 284 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Məhərrəmov Aygül Xanlar qızına verilmiş B-670670 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti nəzdindəki Azərbaycan Maliyyə İqtisad Kolleci tərəfindən 2000-ci ildə Məmmədova Aynurə Fərmail qızına verilmiş AB-II-052315 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 212 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Məmmədova Qələmzər Faiq qızına (Səlimova Ayan) verilmiş B-253927 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Rus dili və Ədəbiyyatı İnstitutu tərəfindən 1994-cü ildə Əmiraslanova Gülnarə Əmirqulu qızına verilmiş İB-839611 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Biləsuvar rayon Bağbanlar kənd tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Əhmədov Əlizamin Hüseyn oğluna verilmiş A-004889 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 96 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Vəlizadə Asiman Əkbər qızına verilmiş B-329854 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2013-cü ildə Tapdıqova Raziyyə Yadigar qızına verilmiş BB-I-022222 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 1993-cü ildə Qazipur İradə Qulaməli qızına verilmiş İB-834917 nömrəli diplom və 1994-cü ildə verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad rayon S.Vurğun adına 3 nömrəli şəhər tam orta məktəbin VIII sinfini 1993-cü ildə bitirmiş Ələkbərov Mahir Vələddin oğluna verilmiş A-692492 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Samux şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Əlizadə Camaləddin Arzu oğluna verilmiş A-169940 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad rayon Cavad 1 nömrəli kənd tam orta məktəbi 1995-ci ildə bitirmiş Burfanov Ziyad Alqasım oğluna verilmiş A-339 nömrəli arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən 2005-ci ildə Abdullazadə Tural Rasim oğluna verilmiş B-040021 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Neftçala rayon Mirqurbanlı kənd tam orta məktəbin IX sinfini 1997-ci ildə bitirmiş Əsədov Rauf Əlimürvət oğluna verilmiş A-203871 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti tərəfindən 2007-ci ildə Ağazadə Güler Hüsü qızına verilmiş B-090839 nömrəli bakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı rayon Hişkədərə kənd tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Əliyeva (Eynullayeva) Ofelya Məhərrəmli qızına verilmiş A-104275 nömrəli orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 2018-ci ildə Həsənov Pənah Ramiz oğluna verilmiş CN-023544 nömrəli dublikat bakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Bakı şəhər 18 nömrəli tam orta məktəbin pedaqoji kollektivi məktəbin direktoru Rəna Süleymanovaya qardaşı

ƏLİBƏY ƏHMƏDOVUN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

“Övladlarımız üçün gördüyünüz bütün işlərə görə sağ olun!”

Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan və müəllimlik missiyasını özünün şəxsi işi hesab edən soydaşlarımız fəaliyyətləri ilə qürur mənbəyidir. Vətəndən uzaqlarda öz pədaqoji məharəti ilə yerli əhəlinin rəğbət və hörmətini qazanan həmvətənlərimizdən biri də ABŞ-ın Texas ştatının Hyuston şəhərində müəllimlik edən Nəseh Mirqələm oğlu Mirzadədir.

Azərbaycanlı gənc Amerikada “İlin müəllimi” adına layiq görüldü

Nəseh hazırda ABŞ-ın Hyuston ştatında “Harmony Science Academy - Sugar Land” (HSA-SL) orta məktəbində amerikalı uşaqlara riyaziyyat fənnini tədris edir. Bu məktəb təbiət elmləri, texnologiya, mühəndislik və riyaziyyata yönəlmiş yüksək keyfiyyətli təhsil təmin edən dövlət müəssisəsidir.

Bu günlərdə Nəseh Mirzadə 2020/2021-ci tədris ilində adıçəkilən təhsil müəssisəsinin ən yaxşı müəllimi fəxri adına layiq görüldü. “Harmony Science Academy - Sugar Land”-in təhsil müəssisəsinin internet sahifəsində yerləşdirilmiş rəsmi açıqlamasında bu barədə bildirilir:

“Cənab Mirzadəni “İlin müəllimi 2020-2021” adı alması münasibətilə təbrik edirik. Bu gün biz sizi bütün şagirdləri üçün mümkün olan hər şeyi edən həssas və əməksevər pədaqoq kimi tanıyırdıq. 2015-ci ildə 3-cü sinif riyaziyyat müəllimi kimi yoluna bizimlə başlayan cənab Mirzadə son 6 ildir HSA-SL öyrənmə cəmiyyətinə xidmət edir. Yalnız şagirdlərimizə deyil, bütövlükdə məktəbimizə olan bağlılığı onu bu cür tanınmağa layiq edir. Cənab Mirzadə, övladlarımız üçün gördüyünüz bütün işlərə görə sağ olun. Komandamızda olmağımızdan çox məmnunuq!”

Nəseh Mirzadə “Azərbaycan müəllimi”nə eksklüziv müsahibəsində “İlin müəllimi” adına layiq görülməsi və pandemiya dövründəki fəaliyyəti ilə bağlı fikirlərini bölüşüb.

- “İlin müəllimi” necə seçilir və hansı kriteriyalara əsaslanır?

- “İlin müəllimi” adı əsasən şagirdlərin göstərdiyi nəticələrə əsaslanır. Yəni, müəllim şagirdlərlə işi necə qurub, dərslərdən sonra şagirdlərlə necə işləyir, valideynlərlə əlaqə saxlayırımı - bütün bunlar ən yaxşı müəllimi seçmək üçün əsas kriteriyalardır. Bundan əlavə, evlərdə gedərək şagirdlərin yoxlanılması - yəni şagirdin evdə dərslərə necə hazırlaşması ilə tanışlıq, valideynlərlə söhbət aparmaq da buraya aiddir. Bütün bu faktorlar nəzərə alınaraq, müəllimin öz pədaqoji fəaliyyətini uğurla həyata keçirməsinə dair qərar verilir. Burada əsas şagirdlərin göstərdiyi nəticələrdir, yəni testlər, sinifdən-sinifə keçid zamanı şagirdlərin əldə etdiyi nailiyyətlər. Bu nəticələr müəllim üçün ən yüksək göstəricilərdir. Bunun əsasında müəllim haqqında rəy formalaşır. Əsas kriteriya şagirdlərin bilikləridir. Ona görə də müəllimin şagirdlərlə necə işləməsinə, şagirdlərin sonda imtahanları necə verməsinə diqqət yetirilir. Valideynlərlə iş ikinci plandadır. Müəllimin valideynlərlə işləməsi, şagirdləri daim izləməsi və onların uğur qazanması üçün gördüyü işlər qiymətləndirilir.

- Bu ad müəllimlərə nə kimi üstünlüklər verir?

- Yaşadığımız ştatda da bir neçə təhsil şöbəsi var. Onlardan biri də Hyuston şəhərindədir. Hyustonun əhalisi 4 milyondan artıqdır. Məktəblər təhsil şöbələrinə tabedir. Ən yaxşı müəllim adına təbrik müəllimi yox, bütün müəllimlər öz namizədliklərini verir. Bu, səsvərmə yolu ilə müəllimlər arasında keçirilir. Kim çox səs qazırsa, ən yaxşı müəllim adı da ona verilir. Bu ad müəllimlərə çox böyük üstünlüklər qazandırır.

Ən yaxşı müəllim işlədiyi məktəbi tərk edib başqa məktəbə keçmək istəyirsə və bu zaman müsahibə götürülürsə, onun üstünlüyü var ki, işlədiyi təhsil müəssisəsində ən yüksək göstəriciləri olub və “İlin müəllimi” adına layiq görülsün. Bu, onun istənilən məktəbə dəyişməsinə kömək edir. Rəqabət mühitində gəlməyə, təbii ki, bütün müəllimlər bu prosesdə iştirak edir, kim çox səs toplarsa, qalib elan olunur.

- Hazırda tədris prosesi necə keçir?

- Hazırda dərslər onlayn keçirilir. Valideynlərin arzusu ilə uşaqlar məktəbə gedə və ya evdə dərslərinə davam edə bilərlər. İşləyən valideynlər, adətən, uşaqlarını məktəbə göndərirlər. Bu zaman həm sinifdə, həm də evdə oturan uşaqlara dərslər keçilir. Ancaq bu, çox çətinidir. Yəni əyani dərslərdə müəllim uşağın səhvlərini göstərə bilər, onu başa salır. Amma evdə uşaqlar nəzarətdən kənar qalır, ona görə diqqətsiz olurlar; ən yaxşı hal uşaqların dərslərdə iştirak etməsidir.

Onu da qeyd edim ki, dərslərin əvvəlindən məktəbdə neçə şagird varsa - birinci sinifdən, 6 yaşdan V sinfə kimi bütün ibtidai təhsil pilləsində təhsil alan uşaqların hər birinə kompüter verilir. İlin sonunda isə yığılır. Yəni bütün şagirdlərə, hətta bir evdə 3 şagird varsa və məktəbə gəlməyə, hər birinə məktəb tərəfindən kompüter çatdırılır. Valideynlər kompüter almır. Buna görə də uşaqlar çalışırlar ki, diqqətlə dərslərinə qulaq asınsın, kompüterdən istifadə etsinlər.

Qeyd edək ki, Nəseh Mirqələm oğlu Mirzadə 1987-ci il sentyabrın 26-da Zəngilan rayonunun Mincivan qəsəbəsində müəllim ailəsində anadan olub. Nəsehin atası Mirqələm müəllim Zəngilan rayonu ermənilər tərəfindən işğal olunana qədər Cahangirbəyli kənd və Mincivan nətəmmə orta məktəblərində ingilis dili fənnini tədris edib. İşlədiyi müddətdə “Baş müəllim” adına layiq görüldü və “Təhsil əlaçısı” döş nişanı ilə təltif olundu. Ailə 1993-cü ildə, rayon işğal edildikdən sonra Bakıya köçüb. Mirqələm müəllim Bakıxanov qəsəbəsindəki 271 nömrəli tam orta məktəbdə müəllimlik fəaliyyətini davam etdirib. O, “Ali kateqoriya”lı müəllim adına layiq görüldü. Anası mərhum Nigar Əliyeva da Zəngilan rayonu Cahangirbəyli kənd orta məktəbində coğrafiya fənnini tədris edib. Bakıya köçdükdən sonra 271 nömrəli tam orta məktəbdə coğrafiya və tarix müəllimi işləyib. Nəseh ilk təhsilini 271 nömrəli tam orta məktəbdə başlayıb. 1998-ci ildə IV sinfi başa vurduqdan sonra ailəsi ilə Amerika Birləşmiş Ştatlarına köçüb. Orta məktəbi ABŞ-ın Texas ştatında Hyuston şəhərində bitirib. 2013-cü ildə Hyuston Universitetini bitirən Nəseh hazırda Hyustonda orta məktəbdə riyaziyyat və dünyəvi biliklər (Science) fənnini tədris edir.

Oruc MUSTAFAYEV

Qeyd edək ki, N.Mirzadənin dərslər dediyi uşaqların valideynləri də öz rəylərində azərbaycanlı müəllim barədə ürək sözlərini dilə gətiriblər. Onlardan bəzilərini təqdim edirik:

Kashif Bavany:

- Təbriklər cənab Mirzadə. Bu ad bildiyimiz və qəbul etdiyimiz gerçəkliyin təsdiqidir.

Kristi Hebert:

- Təbrik edirəm, cənab Mirzadə! Siz bu ada tamamilə layiqsiniz. Bu il qızım Sofiyanın müəllimlərindən biri olduğunuz üçün sizə çox minnətdaram.

Məhcəbin Xürrəm:

- Təbrik edirik! Sən buna layiq idin. Oğlum Ayan sən üçün çox darıxdı!

Srabani Roy Akilla:

- Nəseh müstəsna və inanılmaz liderlik keyfiyyətlərinə malik layiqli bir müəllimdir! Kiçik oğlumun bəxti gətirdi ki, 3-cü və 5-ci siniflərdə onun riyaziyyat müəllimi övladım üçün ehtiram və heyranlıq nümunəsi oldu. Cənab Mirzadəyə gələcəkdə daha böyük uğurlar, bol şanslar və daha çox tanınmasını arzulayıram! Təbrik edirik Nəseh!